

37. заседание

Четвъртъкъ, 1 февруарий 1934 година.

(Открито отъ подпредседателя Н. Шоповъ въ 16 ч. 30 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.	Стр.	
Отпуски, разрешени на народни представители.	635		
Питания:			
1) отъ народния представител Р. Василевъ къмъ министра на земледѣлието и държавнитѣ имоти, относно непозволяването отъ горскитѣ власти на населението около „Лонгоза“ да изнася изъ гората лежащитѣ сухи дънери. (Съобщение)	635	външнитѣ работи и на изповѣданията, относно външното и вътрешното положение на страната и подлежащитѣ мѣрки, които трѣбва да се взематъ за защита на държавата и народнитѣ интереси. (Съобщение).	635
2) отъ сѣщия къмъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве, относно причинитѣ за неприлагане досега на закона за облекчение на общинитѣ чрезъ сгруппирането имъ въ поголѣми такива. (Съобщение)	635	Предложение за одобрение подписаната въ Анкара на 21 декемврий 1933 г. българо-турска търговска спогодба. (Съобщение).	635
Запитване отъ народния представител Г. Василевъ къмъ министъръ-председателя и министъръ на		Законопроектъ за допълнение на забележката къмъ чл. 257 отъ закона за народното здраве. (Първо четене)	636
		Дневенъ редъ за следващото заседание.	652

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Има кворумъ, обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитѣ г. г. народни представители: Апостолъ Драгомиръ, Бешковъ д-ръ Иванъ, Богоевъ Борисъ, Богдановъ Димитъръ, Бончевъ Тодоръ, Бояджиевъ Стефанъ, Буковъ Асенъ, Василевъ Григоръ, Влаховъ Димитъръ, Ганевъ Георги, Георгиевъ Стойчо, Димитровъ д-ръ Георги, Дойчиновъ Никола, Дуковъ Иванъ, Ецовъ Борисъ, Игнатовъ Тодоръ, Икономовъ Димитъръ, Казанаклиевъ Георги, Каракашевъ Никола, Каравчевъ Георги, Кемилевъ Никола, Колевъ Петко Пеневъ, Кулевъ д-ръ Тодоръ, Куртевъ Иванъ, х. Лековъ х. Андрей, Маринчевъ Георги, Марковъ Цоло, Мелнишки Боянъ, Митковъ Сеферинъ, Марулевъ Исифъ, Орозовъ Александъръ, Панайотовъ Петъръ, Пентиевъ Антонъ, Петковъ Стефанъ, Петровъ Дойчинъ, Пиронковъ Александъръ, Радоловъ Александъръ, Райковски Минко, Савовъ Сава, Смиловъ Боянъ, Станишевъ д-ръ Константинъ, Тахировъ Хафузъ Юсеинъ, п. Христовъ Георги, Христовъ Димитъръ, Цановъ Стефанъ, Чернооковъ Георги, Шидерски Едрю, Шишковъ Георги, Шоповъ Георги, Якимовъ Тодоръ и Янакиевъ Василъ).

Съобщавамъ на Събранието, че бюрото е разрешило отпускъ на следнитѣ народни представители:

- На г. Петъръ Гаговъ — 1 день;
- На г. Петъръ Кораковъ — 1 день;
- На г. Стоянъ Йовевъ Георгиевъ — 1 день;
- На г. Георги Шишковъ — 1 день;
- На г. Георги Казанаклиевъ — 1 день;
- На г. Исифъ Марулевъ — 1 день;
- На г. Цачо Стояновъ Цачевъ — 1 день;
- На г. Александъръ Пиронковъ — 2 дена;
- На г. Георги Шоповъ — 2 дена;

- На г. Кирко Кирковъ — 2 дена;
- На г. Иванъ Дуковъ — 3 дни;
- На г. Сава Лоловъ — 4 дни;
- На г. Вѣчко Кушевъ — 3 дни;
- На г. Борисъ Богоевъ — 3 дни;
- На г. Георги Юртовъ — 3 дни;
- На г. Александъръ Орозовъ — 4 дни и
- На г. Георги Каравчевъ — 15 дни.

Постъпило е питане до г. министра на земледѣлието и държавнитѣ имоти отъ варненския народенъ представител г. Ради Василевъ, относно непозволяването отъ горскитѣ власти на населението около „Лонгоза“ да изнася изъ горага лежащитѣ сухи дънери.

Постъпило е питане до г. министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве отъ варненския народенъ представител г. Ради Василевъ, относно причинитѣ за неприлагане досега на закона за облекчение на общинитѣ чрезъ сгруппирането имъ въ поголѣми такива.

Постъпило е запитване до г. министъръ-председателя и министъръ на външнитѣ работи и на изповѣданията отъ народния представител Григоръ Василевъ, относно външното и вътрешно положение на сраната и подлежащитѣ мѣрки, които трѣбва да се взематъ за защита на държавата и народнитѣ интереси.

Тия питання и запитването ще бждатъ изпратени на съответнитѣ г. г. министри, за да отговорятъ.

Постъпило е въ бюрото на Камарата отъ Министерството на външнитѣ работи и на изповѣданията предложение за одобрение подписаната въ Анкара на 21 декемврий 1933 г. българо-турска търговска спогодба. (Вж. прил. Т. I, № 34)

Ще се раздаде на г. г. народнитѣ представители и ще постави на дневенъ редъ.

Н. Пъдаревъ (д. сг. Ц): Искамъ думата.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Имате думата.

Н. Пъдаревъ (д. сг. Ц): Г. председателю! Съгласно новия правилникъ, г. г. министритъ трѣбва да отговарятъ на отправенитъ имъ питання по възможностъ въ следващото заседание отъ деня, въ който сж отправени. Вамъ е известно, че преди повече отъ два месеца отправихъ питане къмъ г. министра на финанситъ, което има голѣмо обществено значение. Г. министърътъ на финанситъ дължи да поясни на Народното събрание известни въпроси, които се повдигатъ въ връзка съ уредбата и порядкитъ въ Българската народна банка. Въпросътъ не е отъ тия, които могатъ да се премълчаватъ и да се мине тихомъ-мълкомъ по тѣхъ.

Азъ моля бюрото да направи всичко възмжно, за да се изпълнява правилникътъ отъ г. г. министритъ, защото, ако така вървимъ, бждете увѣрени, задачата на народния представителъ става излишна и ние едва ли не би трѣбвало да си отидемъ по домоветъ и да не стоимъ тукъ. Не трѣбва да се създава убеждение, че отъ Народното събрание не се упражнява никакъвъ контролъ върху онова, което става въ управлението.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Н. Пъдаревъ (д. сг. Ц): Азъ смѣтамъ, че бюрото има по-голѣмъ дългъ отъ насъ да следи, правилникътъ да се изпълнява и да дава възможностъ на народнитъ представители да изпълняватъ дълга, който тѣ иматъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Пристъпваме къмъ дневния редъ.

Н. Пъдаревъ (д. сг. Ц): Г. председателю! Азъ не чухъ да ми отговорите.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Председателството взима актъ. Бюрото ще вземе съответни мѣрки.

Н. Пъдаревъ (д. сг. Ц): Надѣвамъ се, че бюрото ще бжде на висотата на положението си.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): То и безъ туй е на висота!

Председателстващъ Н. Шоповъ: Пристъпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ — първо четене на законопроектъ за допълнение на забележката къмъ чл. 257 отъ закона за народното здраве.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ Д. Тотевъ (д): (Прочита законопроектъ изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 35).

Г. г. народни представители! Като вносителъ на това предложение, ще ми позволите да направя едно изложение за мотивитъ, които сж ме подбудили да го внеса.

Съ настоящето предложение не се измѣня сега съществуващата система на организиране аптечното дѣло въ България, така както тя е прокарана въ закона за народното здраве. Настоящото предложение ще се занимава съ системата, дали тя да бжде кооперативна или кооперативна, дали да бжде обществена, общинска или частна. Ние, вносителитъ на това предложение, искаме да се даде право на аптечната комисия — респективно на Дирекцията на народното здраве, на министра на вътрешнитъ работи и народното здраве — въ известни случаи, когато тая комисия констатира, че една аптека въ община съ по-малко отъ 5000 жители е въ затруднение да обслужва населението съ лѣкарства, да разреши откриването на втора аптека въ това населено мѣсто, безъ, разбира се, това да се отрази върху качеството на лѣкарствата и върху цената.

Азъ смѣтамъ, че опасенията на нѣкои, че евентуално таква едно измѣнение на забележката къмъ чл. 257 отъ закона за народното здраве ще даде възможностъ за произволно откриване на нови аптеки, че ще създаде една конкуренция, която ще се отрази зле върху аптечното дѣло въ България, сж неоснователни. Защото, ако въ дадено населено мѣсто има 5.000 души население, или подъ 5.000 души, ние не искаме обезателно да има и втора аптека; това ще се опредѣли отъ аптечната комисия.

Поводъ да внесе това предложение ми даде обстоятелството, че, повдигнатъ тоя въпросъ, за откриване на втора аптека въ нѣкои населени мѣста, каквито сж Попово, Фердинандъ, Радомиръ и др., аптечната комисия, респективно Дирекцията на народното здраве, признава основателността на това искане на съответнитъ градове, обаче казва:

въпрѣки нуждата, която ние констатираме, отъ втора аптека, сега съществуващиятъ законъ не ни позволява и ние не можемъ да разрешимъ откриването ѝ. Въ тия околии нѣма възможностъ да се открие втора аптека, защото, освенъ околийския центъръ, нѣма друго населено мѣсто, което да представлява отъ себе си отдѣленъ центъръ, където може да се открие втора аптека, за да се обслужва една частъ отъ населението въ околията. Особено въ Поповската околия, отъ която азъ изхождамъ, населението, което е надъ 80.000 души, е разхвърляно така, че нито едно отъ селищата на тази околия не представлява отъ себе си центъръ, за да може да се открие втора аптека; всички сж разположени еднакво къмъ околийския центъръ. Като се има предъ видъ, че аптеката въ Попово — понеже то е центъръ на известни села отъ Османпазарска и отъ Бѣленска околии — обслужва едно население надъ 100.000 души, лесно е да се разбере, че могатъ да се вършатъ произволи, каквито е имало въ миналото. Сега не знамъ дали има, но допускамъ, че съ сигнирането на лѣкарствата тѣ сж отстранени, що се отнася до цената на лѣкарствата. Но все пакъ населението нѣма възможностъ да провѣрва такситъ, които поставя Дирекцията на народното здраве на лѣкарствата. А тази провѣрка би могла да става, ако въ населеното мѣсто имаше и втора аптека. Не малко такива оплаквания азъ съмъ чувалъ въ Поповска околия; знайтъ такива и колежитъ отъ другитъ околии, които се визиратъ въ мотивитъ къмъ предложението. Не малко сж случайтъ, при които населението, когато отива въ нѣкои съседни градове, които иматъ автомобилно съобщение, за покупка на лѣкарства — напр., Попово, Разградъ, Ески-Джумая — или изпраща хора, или поръчва на шофьоритъ да взематъ лѣкарства, констатира разлика въ ценитъ. Населението е констатиривало, че въ повечето случаи, да не кажа въ всички случаи, въ Разградъ лѣкарствата сж по-евтини, отколкото въ Попово. Независимо отъ това, и лѣкарското съсловие въ Попово въ не малко случаи е повдигало въпросъ и предъ аптечната комисия и предъ управителя на аптеката въ Попово вече и за качеството на лѣкарствата.

Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че съ приемането на това допълнение въ забележката къмъ чл. 257 отъ закона за народното здраве въ нищо нѣма да увредимъ на аптечното дѣло въ страната, че, напротивъ, ние ще дадемъ възможностъ на населението, така както е изложено това и въ мотивитъ къмъ предложението, първо, да си набавя по-евтини лѣкарства — много естествено, поради конкуренцията между дветъ аптеки, ако има и втора аптека — и второ, бихме улеснили това население въ самото набавяне на лѣкарствата. Вѣрно е, че голѣма частъ отъ лѣкарствата напоследъкъ се продаватъ въ форма на специалитети, което твърде много облекчава работата на аптекаритъ, но все пакъ една аптека трудно би могла да обслужва едно население отъ 100.000 души, особено въ днешнитъ времена, когато населението е свикнало да прибѣгва къмъ лѣкарска помощъ.

Това ми даде поводъ да внеса настоящето предложение и да моля г. г. народнитъ представители да го приематъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Теодоси Кънчевъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Безспорно е, че мотивитъ, които предшествуватъ единъ законопроектъ, сж една отъ неговитъ най-съществени части. Излагането на мотивитъ къмъ настоящия законопроектъ не е само една формалностъ безъ съдържане: мотивитъ обясняватъ нуждата отъ него и целта, която той си поставя, или, казано на юридически езикъ, това е ratio legis. Вносителътъ на това законодателно предложение за допълнение на забележката къмъ чл. 257 отъ закона за народното здраве, уважаемиятъ г. Тотевъ, прочете мотивитъ, които сж го накарвали да внесе това предложение. Той допълни тия мотиви съ истинитъ си обяснения, които даде. Азъ ще се спра върху тѣхъ.

Бързамъ да кажа, че ги намирамъ за абсолютно не-състоятелни отъ гледище на практическитъ резултати, които се целятъ отъ гледище на една целесъобразностъ, отъ гледище най-сетне на една система въ законодателството. Г. Тотевъ побърза да каже, че системата не се измѣнява, но, тъй както се прави това предложение, азъ ще кажа, че системата не само се разстройва, но тя се и окарикатурва.

Още преди 1909 г. бѣше повдигнатъ въпросътъ за създаването на общински аптеки. Покойниятъ голѣмъ деятелъ въ санитарното дѣло д-ръ Ораховацъ бѣше единъ отъ пионеритъ на тази инициатива. И отъ измѣненето на закона за народното здраве въ 1909 г. досега общината е

вече предпочитана всъкога при даването на аптечна концесия, когато такава се освободи. Този принцип легна като едно основно начало и въ закона отъ 1929 г. Въ всички случаи, когато се обяви за вакантна една аптечна концесия, предпочитана е общината. Въ страната настоящемъ има 38 общински аптеки, 231 частни концесионни аптеки и 31 временни — така се наричатъ аптеките, вжирани въ чл. 251 отъ закона за народното здраве. Очакванитъ резултати, че ще може да се допринесе нѣщо съществено чрезъ общинскитъ аптеки, не настѣпиха. Отъ тѣзи 38 общински аптеки, по сведенията, които имамъ, само 8 щогоде могатъ да балансиратъ своитъ бюджети и то за смѣтка на намаления процентъ на обслужванитъ съ безплатни лѣкарства бедно-болни и за смѣтка на намаления персоналъ. Всички останали аптеки не могатъ да покрѣватъ своитъ задължения. И споредъ сведенията, които имамъ, само на Аптекарската кооперация тѣзи общински аптеки дължатъ повече отъ 4.300.000 л. Частнитъ аптеки пъкъ дължатъ една сума, която надвишава 33.000.000 л. Азъ цитирамъ тѣзи цифри, за да се разбере, че често повтаряното твърдение за грамаднитъ печалби и за едно отгосително благосъстояние на аптекаритъ не всъкога намира едно фактическо оправдание, защото 33 милиона лева дългъ е единъ голѣмъ дългъ; а той е съ тенденция да расте. Докато аптечната такса отъ 5 години насамъ е все такава, какъто е установена тогава — преди 5 години — оборотътъ въ аптеките, поради намалената консомативна способност, да го кажемъ, поради кризисното състояние, въ което се камива общо и специално въ стопанско отношение страната, е намаленъ съ 30—50%.

Азъ считамъ, че предложението, което е направено, изхожда по-скоро отъ съображението нѣкакъ-си по единъ посредственъ начинъ да се намалатъ печалбитъ, за които се говори — специално въ Попово, добавямъ и въ Фердинандъ; понеже се споменава и Радомиръ, добавямъ и Радомиръ. Това е по-скоро лайтмотивътъ, за да се внесе това законодателно предложение. Азъ намирамъ, обаче, че това законодателно предложение преди всичко не е съобразно съ системата, която трѣбва да се следва. Ние чрезъ това предложение стимулираме отварянето на повече аптеки тамъ, гдето вече има една, а отклоняваме отварянето на аптеки въ селата. Съгласно наредбитъ на чл. 251 отъ закона за народното здраве, всеки желаещъ може да отвори аптека въ което село пожелае — той е свободенъ — и ако тамъ остане въ продължение на 3 години, службата, която е прекаралъ тамъ, се зачита вече въ неговото фармацевтическо старшинство и той може да участвува като конкурентъ за получаването на аптечна концесия другаде. Въмѣсто да поощряваме фармацевтитъ да отиватъ въ селата, ние сега по единъ косвенъ начинъ ги привличаме пакъ въ града, и въ града ще се съсрѣдоточатъ всичката служба по снабдяване на населението съ лѣкарства. Безспорно, че това ще даде една отрицателни резултати.

Но като система това, което се иска съ предложението, не може да намѣри оправдание и въ друго отношение. Защо само общината да се ползува съ привилегиата да отваря аптека тамъ, където населението е по-малко отъ 5 хиляди души? Споредъ чл. 257 отъ закона за народното здраве, отваря се една аптека на 5 хиляди души, а споредъ сега внесеното предложение, ще може да се отварятъ две аптеки, значи на 2.500 души по една аптека. А споредъ сега действащия законъ две аптеки се отварятъ на 7.500 души. Ако действително мотивитъ сѣ основателни — азъ ще се спра върху тѣхъ, за да посоча тѣхната несъстоятелностъ — защо тогава, щомъ се касае ужъ за нуждитъ на населението, да се не даде право на всѣки фармацевтъ, който пожелае, вредъ, където има една аптека, да отвори втора, а се дава тази привилегия само на общинитъ? Когато се открие вакантна концесия и се явятъ за кандидати на тази концесия община и частно лице, предпочитана се общината. Ако искаме да създадемъ система, изхождайки отъ тѣзи неоснователни мотиви, които сѣ изложени въ законопроекта, трѣбва да кажемъ: навсѣкъде, където има една аптека, позволява се да се отвори и втора, щомъ разреши аптечната комисия. Ако се явятъ двама кандидати — отъ една страна, община и, отъ друга страна, частно лице — ще се предпочитатъ общината споредъ общия принципъ, легналъ въ основата на закона за народното здраве.

Предложението, което се внася, не цели тѣзи резултати. То цели, подъ привидността, че се защитава единъ общественъ интересъ, да се създаде разстройство на една система, да се прокара една инициатива, която е резултатъ на хрумване, но не и резултатъ на едно обстойно проучване на въпроса.

Какви сѣ мотивитъ на това законодателно предложение? — Ако има две аптеки, щѣло да се подобри качеството на лѣкарствата, ще има по-евтини лѣкарства и — добави се устно — ще се упражнява контролъ върху цената и върху качеството на лѣкарствата отъ самото население. Казва се изрично, че „лицата на втора аптека дава възможностъ на произволи при продажбата на лѣкарствата не само въ качеството, но и въ цената“.

Това, което характеризира наредбитъ на сега действащия законъ за народното здраве, е она ефикасенъ контролъ, който се упражнява, както по отношение качеството и количеството на лѣкарствата, така и по отношение на цената. Аптекаръ, който не изпълнява рецептитъ така, както сѣ тѣ написани; аптекаръ, който не таксува така, както е определено въ закона и таксата, следъ като бѣде глобенъ веднѣжъ, втори и трети пътъ, той сѣ заповѣдъ на министра се лишаватъ отъ концесията. Контролтъ, който се упражнява, е единъ контролъ наметина ефикасенъ. При Дирекцията на народното здраве има трима инспектори, и трѣбва да се каже за честъ на тия, които работятъ тамъ, и за честъ на тия, които сѣ поставени да прилагатъ закона за народното здраве, че контролтъ е толкова ефикасенъ, че не сѣ констатирани злоупотрѣбления отъ рода на тия, които се излагатъ тукъ. Доброкачественостъ на лѣкарствата при конкуренция — това е изключено; то е изключено го единъ абсолютенъ начинъ. Тѣкмо обратното е, което ще дойде. Защото, г. г. народни представители, когато се отварятъ две аптеки, които ще съществуватъ мизерно, безъ достатъчно клиентела, при намалената платежеспособностъ на населението, която е констатирана отъ всички, тия две аптеки ще търсятъ пътища не на едно редовно прилагане на закона, а околни пътища, за да си осигурятъ печалби, защото тѣ нѣматъ достатъчно оборотъ, защото тѣ не могатъ да покриватъ многото си разходи: за поддрѣжка на специални помѣщения, за издрѣжка на специаленъ персоналъ — издрѣжка, която е извънредно обременителна. Не може самъ аптекарътъ да обслужва аптеката си, а трѣбва да има и лаборантъ, помощници. Трѣбва да си осигури и нощна служба. Трѣбва да държи и всичкитъ лѣкарства — нѣкои отъ които въ 5 години се търсятъ единъ пътъ. Трѣбва да вложи тамъ единъ голѣмъ капиталъ, трѣбва да понесе въобще тежеститъ на тая специална служба, както е организирана въ закона за народното здраве. Когато вие създадете две малки аптечки съ никаква клиентела, вие ще имате и стари лѣкарства, вие ще имате и стимулиране къмъ фалшификации, ще имате потикване и къмъ неспазване на таксата, защото този аптекаръ, поставенъ въ условия да мизерствува, ще бѣде повече или по-малко потикванъ да погазва наредбитъ на закона.

Следователно, когато вие разстройте една по-добре организирана аптека, за да отворите две дезорганизирани, вие излагате интереситъ на общественото здраве, защото стимулирате къмъ фалшификация, къмъ поставяне цени, които не отговарятъ на аптечната такса.

Аптечна такса, г. г. народни представители, се определя съ огледъ оборота на аптеката, като се държи смѣтка, щото капиталътъ, който се влага въ нея, да бѣде щогоде рентираниъ. Колкото се намалява оборота, толкова аптечната такса е по-висока. И когато вие намалявате оборота въ една аптека, вие намалявате косвено увеличаване на аптечната такса, а това не е въ интереса на общественото здраве. Обществено здраве налага да се намалява аптечната такса, а не да се увеличава тя. При определяне на аптечната такса въ аптечната комисия участвува и представителъ на Търговската камара — една система определена въ чл. 288 отъ закона за народното здраве — която дава възможната гаранция, че ще се изработи една аптечна такса, която щогоде да отговаря на сния нужди, които трѣбва да се задоволяватъ.

Ето защо този аргументъ — че ще получите по-доброкачествени лѣкарства, отваряйки две аптечки — е аргументъ несъстоятеленъ. Аргументътъ, че се продава на по-високи цени, е така сѣщо несериозенъ аргументъ, защото има особено тежки санкции за тия, които не спазватъ установената отъ закона аптечна такса. И азъ задавамъ на вносителя на предложението, г. Тотевъ, въпроса: Вие, който говорите, че се таксуватъ въ по-високъ размѣръ лѣкарствата въ поповската аптека. Вие уведомихте ли единъ отъ инспекторитъ въ Дирекцията на народното здраве; представихте ли една рецепта, изпълнена отъ тая аптека, за да се провѣри действително какъ таксуватъ лѣкарствата? Вие поискахте ли веднѣжъ да се анализира едно лѣкарство, изпълнено по рецепта въ тази аптека, за да се констатира, че действително има фалшификации, или само говорите съ общи фрази, инсинуирате?

Нѣкой отъ мнозинството: Има много такива. Недейте лѣга тукъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Голословниятъ твърдения сѣ само шумъ, но не и аргументъ.

Сжщиятъ отъ мнозинството: Има данни за това.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Азъ бихъ желалъ, въ изпълнение на своя дългъ, г. Тотевъ да е констатиралъ по надлеженъ начинъ тия факти, които, ако сѣ налице, сѣ безспорно престѣпни, преди всичко защото тия деяния сѣ наказуеми и санкциитъ сѣ извънредно тежки. Ето защо и този вторъ аргументъ, който е легналъ въ основитъ на мотивитъ — други не чухме — е, споредъ моята преценка, аргументъ несъстоятеленъ.

Но имате ли вие предъ видъ, говорейки за едно население 70—80—100 хиляди души, което се обслужвало отъ една аптека, че, освенъ тѣзи аптеки има редица други участъкови аптеки въ всѣка една околия? И, ако се интересувате, азъ ще ви кажа въ Поповска околия какво има. Въ Поповска околия има 13 участъкови аптеки, въ Радомирска — 10, въ Фердинандска — 11, въ Орѣховска — 15, които обслужватъ мѣстното население. Следователно, аргументътъ, който вие изтъквате тукъ, . . .

Г. Калъшевъ (ц): За кои аптеки гозорите?

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): За участъковитъ.

П. Попивановъ (з): Азъ живѣя въ Поповска околия, обикалямъ я постоянно и аптека не видѣхъ. Моля г. Бурилковъ, като лѣкаръ, да каже какви сѣ тия аптеки.

Нѣкой отъ земледѣлицѣтъ: Въ Радомирска околия има само една аптека.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Сведенията, които ви казвамъ, сѣ черпени отъ официални източници.

П. Попивановъ (з): Има амбулатории, откъдето фелдшеритъ взематъ лѣкарства и ги продаватъ за своя смѣтка. Фелдшеритъ печелятъ отъ тѣхъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Въпросътъ е разрешенъ въ закона за народното здраве. Не могатъ фелдшеритъ да продаватъ лѣкарства за своя смѣтка, а ги продаватъ за смѣтка на държавата.

П. Попивановъ (з): Тоя въпросъ не го познавате.

А. Кантарджиевъ (д): Познава го.

П. Попивановъ (з): Позволете ми две думи по този въпросъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Не Ви позволявамъ, г. Попивановъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля Ви се, г. Попивановъ.

П. Попивановъ (з): Две думи само. Богатитъ общини иматъ фондове за купуване лѣкарства и тамъ фелдшеритъ не печелятъ отъ лѣкарствата, обаче повечето общини сѣ бедни, нѣматъ срѣдства и фелдшеритъ самъ купува лѣкарствата и ги продава за своя смѣтка. Не се води книга за прихода и разхода отъ лѣкарства. Това е истината.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Не ме интересува порочната практика, която единъ или другъ фелдшеръ или лѣкаръ може да върши. Мене ме интересува начина, по който е разрешенъ въпросътъ въ закона. Забранена е търговията съ лѣкарства. Специално за фелдшеритъ изрично е казано това. Само лѣкаритъ, които иматъ свои участъци на разстояние повече отъ 5 километра отъ оня центъръ, където има аптека, само тѣ могатъ да продаватъ лѣкарства.

П. Попивановъ (з): Съжалявамъ, че, като правителственъ депутатъ 8 години, не сте видѣли нищо по селата, където сте ходили.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля Ви се.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Вие говорите безъ да сте ориентирани, безъ да познавате въпроса, по който говорите. Азъ претендирамъ да говоря, изхождайки отъ сведенията на закона, съ данни, черпени отъ съответнитъ институти. Безспорно е, че може вредъ да се вършатъ нередовности и нарушения на закона, че може да се вършатъ престѣпления, но това не значи, че трѣбва да осѣтнимъ системата. Ние трѣбва да пожелаемъ, тая система да бѣде коригирана. Но споредъ сегашната система, нѣматъ, която е поставена въ закона, е, че две аптеки могатъ да бѣждатъ отворени при население 7.500 души. Ние трѣбва да видимъ какво ни е далъ животътъ въ това отношение. Има градове, където има отворени по две аптеки. Ще ви кажа за примѣръ Панагюрище и Бѣла-Слатина. Вземете баланситъ на тамошнитъ аптеки и ще видите какъ тѣ сѣ приключени — при извънредно неблагоприятно положение и общината е принудена да покрива голѣмитъ дефицитъ за смѣтка на своя бюджетъ, едно, и за смѣтка на нераздаване лѣкарства на бедни граждани и на намаленъ персоналъ.

Бѣше време, а може би и сега още нѣкой се увличатъ отъ много голѣмитъ стопански инициативи на общинитъ. Периодътъ отъ 1918 до 1929/1930 година отбелязва въ туй отношение много общински инициативи — за електрификации, за отваряне на аптеки и др. Но общото положение, че общинитъ сѣ лоши стопани, намѣри и тукъ напълно своето оправдание. Азъ ви казахъ, че отъ 38 общински аптеки едва ли има 8, които що-годе покриватъ своитъ разходи. Мога да ви цитирамъ случаи, общински аптеки едва могатъ да посрѣщатъ или не посрѣщатъ своитъ задължения. Срещу общинскитъ аптеки въ Кула, Карнобатъ, Айтосъ, Плъвенъ, Дупница и другаде, вече има взети изпълнителни листове, защото не могатъ да изплащатъ лѣкарствата, които сѣ взели въ кредитъ.

Сега съ това законодателно предложение ние ще стимулираме повече или по-малко всички лица, които заематъ отговорни мѣста въ общинитъ, да почнатъ да проявяватъ инициативата въ тази насока и да почнатъ да упражняватъ едни или други морални или не знамъ какви давления върху мѣстния аптекаръ, казвайки му: „Ще отворимъ аптека“. Ще отворятъ такава и ще се видятъ жердостнитъ, ще се видятъ скоро печалнитъ резултати. Въ миналата сесия ние трѣбваше да обсъждаме закона за облекчение на общинитъ; ние трѣбваше да търсимъ пътъ, по който тѣ да излѣзатъ отъ бедственото състояние, въ което сѣ изпаднали, защото сѣ нагърбили съ инициативи, които не би трѣбвало да предприематъ, а сега, съ това законодателно предложение, ние стимулираме наново всѣка една община да се ангажира съ нови задължения. Ако прегледаме бюджета на всѣка една община, ще видимъ, че действително не могатъ да се покриятъ ония разходи, съ които е свързана въ повечето случаи една подобна инициатива. Частното лице аптекаръ, което влага своя личенъ трудъ, своята инициатива, най-сетне и своя интересъ, безспорно би могло да понесе едни или други тежести за смѣтка на своя трудъ, или за смѣтка на труда на жена си, или, най-сетне, за смѣтка на едни и други икономии. Обаче общината организира тия служби чисто чиновнически бюрократически; тя се обременява съ персоналъ; общината е лишена отъ възможността да контролира; тя въ много случаи става жертва на злоупотрѣбления. Азъ знамъ общински аптеки, където се вършеха такива злоупотрѣбления, които ако ги наречемъ съ истинското имъ име, трѣбва да ги наречемъ кражби. Общината не е въ състояние да упражнява въ общинската аптека единъ непосредственъ контролъ, поради което злоупотрѣбленията тамъ, ако не сѣ станали правило, въ повечето случаи сѣ единъ безспоренъ фактъ. А всички тия злоупотрѣбления, безспорно сѣ за смѣтка на общественитъ интереси.

Целта, която трѣбва да си поставимъ, не е да централизираме въ градоветъ службата на здравеопазването и по снабдяването на населението съ лѣкарства; целта, която трѣбва да си поставимъ, е, да може тия служби да отиватъ и къмъ периферията, да проникнатъ и къмъ селото. А тѣзи цели ще се постигнатъ, като се насърчи отварянето на тия временни аптеки, които чл. 251 позволява. Азъ смѣтамъ, че законътъ за народното здраве отъ 1929 г. въ това отношение постигна известни резултати. Като всѣко човѣшко дѣло, и той не е съвършенъ. Не е съвършена и тази система: споредъ броя на жителитъ да се отварятъ аптеки. Но дайте да проучимъ основно този въпросъ, да направимъ единъ корективъ въ системата, а не така, чрезъ хрумвания, повече или по-малко случайни, да направимъ едно измѣнение, затуй защото въ Попово или Фердинандъ имало едни или други настроения, които непременно трѣбвало да намѣрятъ отражение въ нашата законодателна дейностъ. Това не може. При наличността на тази система — ние нея нѣма да крити-

куваме днес — има лѣкари, които я считатъ порочна; имаше лѣкари, които я считаха за такава, но се отказаха отъ това свое разбиране — елементарното правило, отъ което трѣбва да излѣземъ, е, че ние трѣбва да осигуримъ достатъчно срѣдства на аптеката, която се отвара, достатъчно клиента, за да може тя да живѣе. Достатъчно клиента трѣбва да се осигури и на общинската аптека, ако такава се отвори. А когато ние намалявате броя на населението, безспорно е, че чрезъ това ние поставяте въ фактическа невъзможностъ една аптека да покрие своитѣ разности и да действува въ полза, а не въ ущърбъ на общественитѣ и общински интереси.

Д. Тотевъ (д): Г. Кънчевъ! На 80.000 население достатъчни ли сѣ две аптеки?

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Преди всичко, азъ Ви казахъ, че населението не е 80.000. Това е една легенда. Освенъ това Ви казахъ, че тамъ имате 11 или 13 участъкови аптеки, които обслужватъ това население. Това е фактъ.

Независимо отъ това — връщайки се къмъ тази система, която ние имаме — азъ ще ви кажа, че тя до значителна степенъ намалява възможноститѣ за печалби на аптеки. Защо? Защото се допушта свободното отваряне на дрогерии навредъ; може да има само една аптека, но може да се отворятъ 10 дрогерии. Допушта се свободното отваряне и на санитарни магазини. Както единтъ, така и другитѣ отнеха значителна частъ отъ клиентелата на аптеки.

Независимо отъ това, лѣчебната система, която имаме сега, се свежда къмъ лѣкуване повече съ специалистити. Дрогерии тѣ иматъ право да продаватъ тия специалистити. Следователно, все повече и повече лѣкарската служба нѣкакъ се автоматизира, защото, искате лѣкарство за ревматизмъ — намирате специалиститѣ; искате лѣкарство за сърдце — намирате специалиститѣ; искате лѣкарство за нефритъ — намирате специалистити въ съвършено състояние, добре приготвени, добре опаковани и давайки резултати. Тѣ се взиматъ вече по препорѣка на самитѣ лѣкари, а това, безспорно намалява, както казахъ, до значителна степенъ оборота на аптеки. Санитарнитѣ магазини се развиха сѣщо така за смѣтка на аптеки. По такъвъ начинъ се дойде до едно нивелиране. А това нивелиране ще има известенъ предѣлъ, защото, поддържайки тая система, която ние имаме, система, която считаме, че е влѣзла въ нашитѣ традиции, но която не е последна, ние трѣбва да създадемъ онѣзи предпоставки, при които тя може да живѣе. Премахнемъ ли предпоставкитѣ, ние компрометираме системата, ние стимулираме тогава къмъ фалшификации и нарушение на закона.

Но понеже е допуштимо да се говори и за тая система, ще ми позволите да ви кажа, че само въ Русия съществува една хаотична, смѣсена система — на общественни аптеки. Освенъ въ Франция, Холандия, Белгия и Англия, навсѣкжде другаде съществува тая система, която ние имаме; система, при която се упражнява единъ ефикасенъ контролъ въ интересъ на общественото здраве; система, при която ценитѣ на лѣкарствата сѣ нормирани. Въмѣсто да прибѣгваме ние, както по отношение на хранителнитѣ продукти, къмъ преходни и безрезултатни нормирания днесъ и утре, самиятъ законъ за народното здраве е въвелъ тая система на нормиране, на такси. Ако тия норми днесъ не отговарятъ на нуждитѣ на пазара или на живота, или на цената на производството, въ властта е на съществуващитѣ държавни институти да намалятъ цената до минимумъ. Въ всички останали държави въ Европа е възприета тая система. Трѣбва да ви кажа, че и Италия, която имаше другата система, на свободно отваряне на частни аптеки, и тя напушта напоследъкъ тая система и възприе нашата. Турция — сѣщо. Една държава като Италия, която си постави за целъ да извоюва въ полза на общественния интересъ — въ случая въ интереса на общественото здраве — по-голѣми придобивки, се спира на тая система, която, безспорно, може да бѣде критикувана, защото казахъ, дѣло съвършено нѣма. Но въмѣсто да правимъ опити и импровизации, по-добре е да коригираме една система, за да не изпадне тя въ порочностъ. А тя ще изпадне, ако вървимъ по този пътъ, въ който ни тласка това законодателно предложение.

Ето защо, понеже мотивитѣ, които тукъ се изложиха, не сѣ отъ естество да ни убедятъ, че ние трѣбва да трѣгнемъ по този пътъ; понеже тѣ не сѣ въ една последователностъ, въ една системностъ съ това, което е влѣзло въ основата на закона за народното здраве отъ 1909 и 1929 г., азъ намирамъ, че ще се направи една грѣшка, ако ние тласнемъ общинитѣ въ този пътъ на импровизация и стопански инициативи, които ще внесатъ дезорганизация, но които и ще ангажиратъ общинитѣ съ разходи, негарантирани съ съответни приходи.

Независимо отъ това, въ предложението, така както е редактивно, се казва, че и въ община съ по-малко отъ 5.000 жители може да се отвори аптека, ако въ сѣщата има условия за съществуването на такава. Безспорно е — и съ това ще заключа — че когато ще се произнасяме по въпроса, има ли условия за съществуването на такава — единъ много несполучливъ изразъ поне като литературно построение, който не би трѣбовало да влиза въ закона; би трѣбовало да се каже на какви условия трѣбва да отговаря — кой ще бѣде критериятъ? Кои сѣ необходимитѣ условия? Нима аптечната комисия произволно ще тѣси мотиви? Условията де ще ги тѣсимъ? Въ оборота ли, въ бюджетнитѣ срѣдства ли, въ броя на рецептитѣ ли, въ голѣмината на участъка ли, въ броя на амбулаториятѣ ли, на амбулаторнитѣ аптеки ли или на участъковитѣ такива? Когато ние на една аптечна комисия искаме да възложимъ функциитѣ да се произнася по същество по единъ въпросъ, ние трѣбва да бѣдемъ конкретни. Ние не можемъ да си служимъ съ общи фрази, задъ които всѣкога грѣшката, произволътъ и благоусмотрението могатъ да намѣрятъ мѣсто. Защото ще има институти, които желаятъ да контролиратъ една подобна дейностъ, даже когато тя е дейностъ на аптечната комисия. Когато ние искаме тази дейностъ да може да бѣде контролирана, ние трѣбва да посочимъ условията, при които тя ще бѣде упражнена; ние трѣбва да видимъ дали тѣзи условия сѣ налице, за да може тая аптечна комисия да вземе едно или друго решение.

Д. Тотевъ (д): Г. Кънчевъ! Тази редакция е ваша, отъ миналото. И тогава е било казано, че на комисията е било предоставено да определя условията за откриването на една аптека.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Тази редакция е наша, тази редакция е моя, ако щете, обаче ние имаме наредбитѣ на чл. 251, който казва: „Безъ огледъ на каквито и да било условия“. Може да има и 5 души жители въ една община, тамъ може едно частно лице да отвори аптека.

Д. Тотевъ (д): Какви сѣ тѣзи условия?

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Щомъ ние имаме прокаранъ тоя принципъ, който е легналъ въ основата на чл. 251, не се поставяме въ конфликтъ съ положението, което е легнало като система въ този законъ, защото се касае за отварянето на една аптека. Мотивитѣ за отварянето на една аптека се съдържатъ въ наредбата на чл. 251, и тѣ могатъ да бѣдатъ само мотиви отъ здравенъ характеръ, отъ практичностъ или отъ целесъобразностъ. Но, когато ние ще искате да отворите, при наличността на една аптека, втора аптека и по този начинъ да унищожите или да разстронте първата, като създадете единъ вторъ инвалидъ, ние трѣбва да изтъкнете тия императивни условия, на които трѣбва да отговаря отварянето на една втора аптека, защото се касае да се нанесе едно или друго поражение или да се ангажиратъ общинскитѣ срѣдства за една инициатива, която ще даде пакостни, въмѣсто полезни резултати. Ето защо при тоя случай е нужно ние да кажемъ, при какви условия една подобна инициатива може да бѣде подета. Ние това не го казваме. Ние трѣбва да го кажемъ, ако искате що-годе да оперирате съ положителни данни и да затворите вратитѣ на единъ произволъ — ако думата е силна — на едни грѣшки.

Г. г. народни представители! Азъ очаквамъ, че г. министърътъ на вътрешнитѣ работи, познавайки основно положението, които изграждатъ системата на закона за народното здраве, не ще се съгласи съ тази инициатива, защото тя е въ разрѣзъ съ тази система. И азъ считамъ, че когато народни представители ще излѣзатъ съ едно свое законодателно предложение, това предложение трѣбва да има една мотивировка, която отъ гледище на общественъ интересъ да не може да търпи каквато и да било критика; мотивировка, която да не бѣде тѣй несъстоятелна, тѣй несериозна и така повърхностна, каквато е мотивировката, която се прави тукъ, като ни се казва, че колкото аптеки сѣ по-мизерни, по-малки, толкова качеството на лѣкарствата ще бѣде по-добро; като ни се казва, че населението щѣло тогава, като има две аптеки, да упражнява контролъ, както по отношение качеството, така и по отношение количеството, така и по отношение цената.

Тѣзи работи не сѣ сериозни, и азъ бихъ казалъ дори, че би било смѣшно да се поддържатъ. Защото, когато тукъ ние нагласяме въ едни специална материя, трѣбва да бѣдемъ по-ясни, по-конкретни и въ аргументацията си подкрепени съ една сериозна мотивировка. Такава, обаче, въ настоящия случай нѣма.

По тѣзи съображения, азъ моля уважаемитѣ г. г. народни представители да не се съгласяватъ съ приемането на това законодателно предложение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представител г. Антонъ Кантарджиевъ.

А. Кантарджиевъ (д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Вземамъ думата по това законодателно предложение, внесено по частна инициатива, да изкажа и азъ на свой редъ своето отрицателно становище по отношение на него.

Преди всичко, азъ се изказвамъ решително противъ системата на законодателстване, каквато се възвежда съ това законодателно предложение, пъкъ и съ всички други предложения, които се внасятъ по частенъ редъ. Таквава предложението често пъти въ Народното събрание минаватъ безъ да се достатъчно обсъдятъ, безъ да се подробно проучатъ и въ всичкитѣ почти случаи тѣ идватъ да разрушатъ една система на единъ законъ. Когато се касае въпросътъ за принципи, въведени въ единъ законопроектъ, станалъ въ послѣствие законъ, миналъ на нѣколко четения, а трѣбва да се предполага, че е билъ проученъ и въ комисията, току-така случайно; или, както казваме на юридически езикъ, ad hoc, или, както се казва на аптекарски езикъ, ex tempore, да вземемъ и да провѣримъ тия принципи, защото нѣкой отъ насъ, по такива или онакива съображения, ималъ това или снова разбираме — това е една система на опасно законодателство.

У насъ, въ България, и по стария законъ за народното здраве, и по сега действащия законъ за народното здраве, е въведена системата, споредъ която отварянето на аптеки става по единъ установенъ редъ — тамъ, където има обективни условия, но обективни условия, мѣрилото за които е постановилъ законодателятъ. Ако тая система е проведена, както въ стария, така и въ сега действащия законъ за народното здраве, като единъ принципъ, днесъ тоя принципъ, който е легналъ въ дълготъ наше законодателство отъ освобождението ни досега, въ различие отъ принципа, който лежи въ законодателството на други държави, съ това законодателно предложение се събаря, и ние отиваме да обърнемъ аптекитѣ въ една свободна търговия, така както е въ Австрия, така както е въ Германия, така както е въ Франция — да може всѣки да отваря аптека, както у насъ всѣки може да отвори бакалница.

Г. Калъповъ (д): Не е вѣрно това.

А. Кантарджиевъ (д): Ще ми позволите, г. Калъповъ, да кажа, че е вѣрно, защото на тоя заематъ преди 20 и нѣколко години азъ съмъ служилъ.

Г. Калъповъ (д): Това не значи нищо.

Ц. Бръшляновъ (д. ст. Ц): Това е тънъкъ заематъ!

А. Николаевъ (з): Тия тънки занятия бай Цоню ги разбира.

А. Кантарджиевъ (д): Азъ имамъ своето разбиране. Зная Вашето разбиране, г. Калъповъ, отъ законопроекта, който сте внесли. Нѣма защо да ме пресичате. Въ комисията можемъ да се обяснимъ по-подробно. Но вие, вносителитѣ на това предложение, тѣзи, които сте партизани на това разбиране, унищожавате въ нашето законодателство единъ принципъ, . . .

С. Кирчевъ (з. Ст. В): Единъ монополъ.

А. Кантарджиевъ (д): . . . даже единъ монополъ. Г. Кирчевъ, за Ваше удоволствие, но единъ монополъ или една система на отваряне аптеки, която е подъ пълния контролъ на българската държава, която е подъ пълния контролъ на закона за народното здраве.

С. Кирчевъ (з. Ст. В): Единъ частенъ монополъ.

А. Кантарджиевъ (д): Какво казвате вие, вносителитѣ, въ вашето законодателно предложение? (Чете) „По решение на аптечната комисия може да се обяви свободна концесия за аптека или втора такава, ако една вече има, въ община съ по-малко отъ 5.000 жители, ако въ сѣщата има условия за съществуването на такава“. Въ чл. 257 отъ закона за народното здраве сѣ поставени едни условия, безъ които условия — освенъ изключението, предвидено въ чл. 251 — нито аптечната комисия, нито Дирекцията за народното здраве, респ. министърътъ, който санкционира нейнитѣ решения, не може да реши откриването на

аптеката. За да се отвори една аптека въ една община, трѣбва да има 5.000 души жители. За да се отвори втора аптека, трѣбва да има друга обективна данна — още 2500 души. Какво значи „ако има условия за съществуването на такава аптека“? Кой ще прецени дали съществува такива условия? Аптечната комисия ли? Аптечната комисия за Попово може да каже, че има условия за съществуването на нова аптека, а за Пирдопъ, при сѣшитѣ условия, може да каже, че нѣма такива условия. Къде е обективността? Кой ще ме накара мене, гражданинътъ, да се подчиня на това решение, когато не зная, че то е взето при спазването на всички изисквания на закона, на справедливостта и на интереситѣ на народното здраве? Нѣма ли тѣзи условия, г. г. вносителитѣ, да бждатъ, че този или този силезъ на деня днесъ или утре ще накара аптечната комисия приятелскимъ образомъ да реши, както той иска? При нашитѣ нрави, ние, законодателятѣ, трѣбва да бждемъ много осторожни и въ никой случай да не създаваме разширителни постановления въ закона, които въ утрешния денъ единъ съставъ на аптечната комисия може да тълкува така, а другъ съставъ на сѣщата може да тълкува друго-яче. Не сме ли били свидетели веднѣжъ или дваждъ на тѣзи произволи, които сѣ се вършили въ България, благодарение на неяснотата на текстовитѣ и тѣхната разтегливостъ? Затова законодателятъ, като е предвидилъ туй постановление въ забележката на чл. 257, е искалъ да избѣгне произволитѣ, които могатъ да се извършватъ въ това отношение. Той е поставилъ една обективна данна — 5.000 жители. Дайте да ги направимъ 3.000 — това разбирамъ; дайте да ги направимъ 2.000 — и това разбирамъ; дайте да ги направимъ 10.000 — и това разбирамъ, но трѣбва да ограничимъ аптечната комисия, да не я оставяме тя да казва кои сѣ условията. Кои сѣ условията? Да отидемъ трима души правителствени депутати да изнудимъ комисията за хатъръ да реши това, което искаме ние! Това значи да си играемъ като на орѣхи съ едно дѣло, което въ България за дълги години още трѣбва да остане подъ строгия контролъ и подъ строгото наблюдение на този органъ, който е оторизиранъ да се грижи за народното здраве.

Както виждате, г. г. народни представители, азъ не искамъ да гласувамъ за това законодателно предложение, първо, по това съображение, че съ него се унищожавана една система, която е въведена у насъ въ принципъ и въ сега действащия законъ за народното здраве, и въ миналия законъ, която система досега не е дала отрицателни резултати, а, напротивъ, е дала положителни резултати.

И азъ смятамъ, че единъ отъ вносителитѣ на законодателното предложение не може несериознитѣ мотиви къмъ предложението да ги допѣлява съ още по-несериозни такива отъ трибуната. Какво искате вие? Вие искате помощта на аптеката или лѣкарствената помощъ, както се изразяватъ, да я приближите до населението. А la bonne heure! И азъ ще гласувамъ съ васъ. Дайте да намѣримъ начинъ какъ да направимъ това. Ние направихме това съ лѣкарската помощъ, замѣнихме и замѣняваме, по-рано чрезъ окръжнитѣ постоянни комисии, сега чрезъ държавата, фелдшерската помощъ съ лѣкарска помощъ; ние създадохме и продължаваме да създаваме санитарни участъци; ние създадохме и продължаваме да създаваме малки третостепенни болници и климатически станции. Въ единъ населенъ пунктъ, като Пирдопъ, напр., трѣбва да се създаде климатическа станция, защото е 750 м. надъ морското равнище — тамъ да създадемъ такава станция, разбирамъ. Разбирамъ да създадемъ на други мѣста още амбулатории да докараме лѣкаръ непосредствено до населението. Съ това предложение вие лѣкарствената помощъ, помощта на аптеката докарвате ли я до населението? Поповска околия има 80.000 жители. Къде искате да се отвори новата аптека? Пакъ въ Попово. Тогава съ какво улеснявате населението? Съ нищо. Пакъ шофьорътъ съ автомобила ще отива да взема лѣкарството, ще го тури въ едно чувалче или чанта и ще го занесе на село. Ако вие можете втората или третата аптека да я турите въ другъ населенъ пунктъ по-близо до населението, а не въ Попово, Радомиръ, Орханлие или Трънъ — това разбирамъ. Но вие това не постигате. Въ Попово, което има по-малко отъ 5.000 жители, има една аптека, но вие ще кажете: Попово има нужда отъ още една аптека. Утре, по моя преценка и по преценка на още единъ народенъ представителъ, въ Пирдопъ ще има нужда отъ още една аптека, и ще настояимъ предъ аптечната комисия да се отвори още една аптека. Улеснява ли се населението съ това? Лѣкарствената помощъ, която дава аптеката, приближава ли се до населението, постига ли се това, което трѣбва да бжде идеалъ на демокрацията, да се даде на населението лѣкарствена помощъ бърза и ефикасна? Очевидно не. Вие искате да се

отвори още една аптека въ гр. Попово, да се отвори още една аптека въ гр. Орхание, да се отвори още една аптека въ другъ околийски центъръ, вне създавате може би благосъстояние на единъ човѣкъ, за да униожите другъ или да униожите и двамата, но вие принципа за близостта на лѣкарствената помощъ не провеждате.

Тия аргументи, които вие давате писмено и устно . . .

Нѣкой отъ мнозинството: Това е предложението на Поповска околия.

А. Кантарджиевъ (д): Не е само на Поповска околия.

Д. Тотевъ (д): Една голѣма частъ отъ рецептитѣ въ Поповска околия се изпълняватъ въ Разградъ, Ески-Джумая и Шуменъ.

П. Попивановъ (з): А се констатира, че не даватъ сжъщитѣ лѣкарства, които са предписани въ рецептата, защото нѣматъ контролъ. Това е фактъ.

А. Кантарджиевъ (д): Азъ бихъ желалъ да чуя отъ тая трибуна друго едно съображение, което да не бѣде въ разрѣзъ съ моето разбиране на демократъ, което е присжщо на единъ служителъ на демокрацията. Азъ имамъ единъ принципъ, завещанъ отъ моитѣ учители отъ Демократическата партия: да се мѣча да дамъ на населението въ страната, доколкото обективнитѣ условия позволяватъ, бърза, ефикасна, евтина и леснодостѣпна лѣкарска помощъ. И смѣтамъ, че съ това, което направи миналата година правителството на Народния блокъ, което направи г. министъръ Гиргиновъ, се разреши този голѣмъ въпросъ: даде се на населението, доколкото позволяватъ обективнитѣ условия, една бърза, леснодостѣпна и дѣста евтина лѣкарска помощъ. Лѣкарската помощъ е дадена на населението. Дайте да намѣримъ модусъ, да намѣримъ способъ да му дадемъ и лѣкарствената помощъ. Дайте да туримъ втората аптека на периферията на околията, а не да ми я цвѣкате — извинете за израза — напр., пакъ въ Попово. Ако въ Попово вмѣсто една аптека станатъ две, лѣкарствената помощъ за населението ще бѣде пакъ сжъла, защото аптекитѣ ще бѣдатъ далечъ отъ него. Въ моята околия, Новоселската, която започва отъ Долни-Богровъ, единъ човѣкъ трѣбва да ходи 25 км. отъ Долни-Богровъ до Новоселката за лѣкарство. Ако може да се отвори втора аптека въ Долни-Богровъ, то е друго.

П. Попивановъ (з): Това е осукване, за да намѣрите начинъ да запазите съществуващия редъ. Не сме деца.

А. Кантарджиевъ (д): Това сжъ приказки на Петъръ Попивановъ, който приказва по всичкитѣ работи съ еднаква компетентностъ! Най-после чуите едно мнение, което не е съгласно съ вашето. Това е елементарно уважение къмъ единъ вашъ другаръ-депутатъ.

Въ писмениитѣ мотиви на това предложение и въ уснитѣ, които чуятъ тукъ, нека ми позволи моя добъръ приятелъ Деню Тотевъ да каже, че има абсурди. Той ми говори за конкуренция между аптекитѣ. Очевидно, той не познава материята, съ която иска да оперира. Какво значи конкуренция? Тя предполага, преди всичко, една свобода на търговията. Днесъ аптекарътъ е ограниченъ отъ такситѣ. Каза се тамъ, че 1 грамъ хининумъ мурнатикумъ или хидрохлорикумъ струва толкозъ, или 1 грамъ хининумъ броматъ струва толкозъ; или казано е, че 20 или 30 грама олуумъ ридини, доза за възрастни, струва толкозъ — свършено, аптекарътъ не може да вземе повече, но не може да вземе и по-малко, защото такситѣ го задѣлжаватъ.

Д. Тотевъ (д): По-малко може да вземе.

А. Кантарджиевъ (д): Може да вземе по-малко, но това може да стигне до ушитѣ на изпълнителнитѣ органи, които утре ще му продадатъ цѣлата аптека.

Очевидно е, г. г. народни представители, че се оперира съ една материя, съ която вносителитѣ на предложението, моитѣ добри приятели Калъповъ и Тотевъ, не сжъ добре запознати. Не може да има конкуренция между аптеки. За всѣко лѣкарство въ една рецепта е казано колко се взема и на края се прави смѣтка. Има, да кажемъ, въ една рецепта теоброминъ -- 25 сантиграма, лумемалъ натриумъ -- 2 сантиграма, хининъ -- 5 сантиграма. Взема се за теоброминъ толкова, взема се за луминалъ натриумъ -- толкова, взема се за хининъ -- толкова. за екснедия -- толкова, за такса лаборумъ -- толкова, тегли се калемътъ отдолу и се пише цената на лѣкарството върху рецептата. Ако отидешъ въ друга аптека и за сжъ-

щото лѣкарство ти взематъ повече, ще повдигнешъ въпросъ. А има кжде да го повдигнешъ. Ако ти взематъ по-малко, пакъ има кжде да се оплачешъ, че въ първата аптека сжъ ти взели повече. Но да се говори, че за рецептурната работа може да се създаде конкуренция, е абсурдъ.

Другъ мотивъ се изтъква — че доброкачествеността на лѣкарствата щѣла да се подобри. Азъ не мога да разбера какъ ще се подобри.

П. Попивановъ (з): Въ София има много аптеки и вземашъ лѣкарства отъ която аптека искашъ, но не си изпащалъ онова, което изпаща населението тамъ, кждето има само една аптека. Затуй не можешъ да разберешъ.

А. Кантарджиевъ (д): Да не би да съмъ роденъ въ Парижъ и отъ тамъ да съмъ дошелъ? Само ти живѣешъ въ село!

П. Попивановъ (з): Живѣешъ въ София, кждето има много аптеки и дрогерии.

А. Кантарджиевъ (д): Много аптеки има, затуй отровиха Ванко Георгиевъ. Каго аптекарски ученикъ въ миналото, азъ познавамъ тази работа, контролиралъ съмъ и знамъ, че грѣшки могатъ да станатъ навсѣкжде.

Думата е за доброкачествеността на лѣкарствата. Преди войнитѣ у насъ всички лѣкарства, безъ изключение, се доставяха отъ странство. Всичко, което можеше да се пригоди въ аптеката тукъ, приготвяше се, и всичко минаваше презъ съответния контролъ. Днесъ въ Аптекарската кооперация, която произвежда много лѣкарства, съществува една относителна, ако не абсолютна гаранция — всичко става подъ контролъ. Може да има случаи на приготвяване недоброкачествени лѣкарства, но тѣ сжъ отдѣлни случаи. Г. Деню Тотевъ! Да Ви кажа единъ случай, който Вие не знаете. Напримѣръ, има едно сребърно съединение, което трѣбва да се държи въ тъмно стъкло, както пишатъ лѣкаритѣ — *in vitro negro*. Ако го турите въ свѣтло стъкло, лѣкарството ще се развали. Който аптекаръ е добросъвѣстенъ, ще го държи въ тъмно стъкло и ще пригоди добросъвѣстно рецептата. Недобросъвѣстниятъ аптекаръ не си изпълнява дълга и не приготвява доброкачествено лѣкарство.

По-нататкъ, г. г. народни представители, въ мотивитѣ се казва, че при липса на втора аптека ставали произволи. Контролтѣ върху аптекитѣ у насъ е повѣренъ на Главната дирекция на народното здраве, респективно на аптечното отдѣление, което има свои органи, които ревизиратъ аптекитѣ. Какво значение има, ако, да кажемъ, въ Попово азъ съмъ аптекаръ и има и другъ аптекаръ? Нито азъ ще го контролирамъ, нито той ще ме контролира. Нито той, нито азъ ще правимъ анализи на лѣкарствата, за да се контролираме взаимно какъ работимъ. Каква е гаранцията за контролъ отъ това, че нѣкжде щѣло да има две аптеки? Никаква. Контролтътъ е тамъ, кждето законътъ го е нагласилъ да бѣде. Ако смѣтате взаимно да се контролиратъ аптекитѣ, никакви положителни резултати нѣма да се постигнатъ отъ това.

Г. г. народни представители! Не е безъ значение да видимъ какво казватъ по тия въпроси професионалнитѣ срганизации на аптекаритѣ. Не желая да ви разправямъ работи, които не сжъ за отъ тая трибуна, но все трѣбва да имаме горе-долу известни данни, за да разберемъ отъ какво е продиктувано това законодателно предложение.

Д. Тотевъ (д): Г. Кантарджиевъ! Азъ Ви моля да се уясните. Нѣма защо да подхвърляте така.

А. Кантарджиевъ (д): Да, ще кажа.

Д. Тотевъ (д): Азъ искамъ да го кажете, настоявамъ да го кажете, а не да го подхвърляте.

П. Попивановъ (з): Нѣма да го каже той, а ние ще го кажемъ.

Д. Тотевъ (д): (Къмъ Антонъ Кантарджиевъ) Не Ви е срамъ! Трѣбва да кажете какви подбуди подозирате.

А. Кантарджиевъ (д): Г. председателю! Моля Ви се, обърнете му внимание.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. Тотевъ! Вие развихте Вашето предложение и г. Кантарджиевъ не Ви пре-

сича. Нѣмате морално право да се обръщате така къмъ единъ Вашъ другаръ.

Д. Тотевъ (д): Азъ го моля да се изясни. Когато хвърля такава обвинение, той е длъженъ да го каже.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля!

А. Кантарджиевъ (д): Та, г. г. народни представители, не е безъ значение за народното представителство, когато ще гласува едно такова предложение, да знае какво мислятъ по това предложение съответнитѣ професионални организации. Тия професионални организации въ своето списание заставатъ решително на противно становище по този въпросъ. Съображенията имъ сѣ тия, които казахъ азъ, за да не става нужда да ги повтарямъ. Тѣ сѣ изложени въ списание „Фармацевтъ“, книга V, стр. 59, 70 и 71.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Пояснете, че това сѣ съображение на кондиционеритѣ, които нѣматъ аптеки, не на концесонеритѣ. То е важно. Значи, и тия, които нѣматъ аптеки — и тѣ сѣ противъ.

А. Кантарджиевъ (д): Списание „Фармацевтъ“ е професионаленъ и наученъ органъ на Българския кондиционеренъ съюзъ, не на тия, които иматъ концесии и които биха се борили, за да се оградятъ отъ конкуренция; това сѣ тѣзи, които нѣматъ аптеки, които чакатъ да взематъ концесия за аптека — и тѣ казватъ, че това предложение не бива да се гласува, въпрѣки че мнозина отъ тѣхъ ще взематъ концесии и отъ магистри и обикновени помощници ще станатъ чорбаджи-аптекари.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Ще станатъ управители. понеже е общинска аптеката.

А. Кантарджиевъ (д): Да, ще станатъ управители. — Тѣй че тѣзи хора, които трѣбва да се предполага, че сѣ заинтересовани отъ това предложение, и тѣ ви казватъ, че то, сѣ огледъ на всички обективни условия за работа, които съществуватъ въ една аптека, е единъ абсурдъ и, следователно — казватъ тѣ — не трѣбва да се приеме това предложение по съображенията, които и азъ ви казахъ.

Тѣ, обаче, повдигатъ и единъ другъ въпросъ, по който ще трѣбва съответнитѣ отговорни фактори да помислятъ. Това е въпросътъ за промѣната не на чл. 257, а за промѣната на чл. 236 отъ закона за народното здраве, сѣ който ще трѣбва да се постави единъ край — както сѣ закона за народната просвѣта трѣбва да се постави единъ другъ край — на това прииждане на интелигенция, която рискува да остане да гладува, и утре да стане най-лошъ неприятель на държавата. Днесъ въ аптекарското съсловие има една безработица, както я има всрѣдъ адвокатитѣ, както я има всрѣдъ инженеритѣ, всрѣдъ лѣкаритѣ, тѣй както я има между всички интелигенти, които днесъ сѣ задължени да пласиратъ своя трудъ на свободния пазаръ. Въ това отношение именно трѣбва да помислимъ какъ можемъ да преградимъ пътя на това прииждане на интелигенти и по-специално на правоспособни фармацевти, които не могатъ да намѣрятъ мѣсто къде да пласиратъ труда си. Този въпросъ не може да се разреши по този начинъ, както иска да го разреши нашиятъ уважаемъ другаръ Деню Тотевъ. Самитѣ тия, които днесъ чакатъ да отворятъ аптеки, казватъ, че не може да се отворятъ аптеки по този начинъ.

При това положение, г. г. народни представители, не е зле, когато се дебатира въпросътъ, да се дадатъ известни данни, за да има народното представителство идея въ какво положение се намира днесъ въ страната аптечното дѣло, защото мнозина, които не сѣ въ контактъ съ аптекарското съсловие — тукъ не е въпросъ да защитяваме печалбитѣ на този или оязи — не знаятъ, нѣматъ представа, нѣматъ идея въ какво положение сѣ поставени аптекаритѣ днесъ у насъ. Мнозина казватъ: „Аптекаритѣ отъ нищо прави нѣщо“. На мѣста казватъ: „Свинската масъ аптекарътъ я продава 200 л. килограмътъ, защото отъ нея прави помади“.

Та, азъ искамъ да ви дамъ статистически данни, за да имате идея за аптечното дѣло у насъ и за положението на аптекаритѣ.

Въ България къмъ края на 1932 г. имаме частни концесийни аптеки 231, общински концесийни аптеки — 38, временни частни аптеки — 31. Тѣзи временни аптеки съществуватъ по чл. 251 отъ закона за народното здраве, по силата на който аптечната комисия може въ известно мѣсто,

където има обективни данни, да разреши за три години на правоспособни фармацевти и фармацевтки да откритъ аптеки. Частнитѣ концесийни аптеки въ градоветѣ сѣ 196, а въ селата — 35. Общинскитѣ концесийни аптеки въ градоветѣ сѣ 34, а въ селата 4. Временни частни аптеки въ градоветѣ — 4, а въ селата — 27. Аптеки по една въ община — 91. Въ околи, въ центъра на които има по една аптека, въ другитѣ общини има участъкови аптеки, които не могатъ да се нарекатъ аптека въ пълния смисълъ на думата — и тамъ апострофътъ на г. Деню Тотевъ бѣше правъ — защото сѣ аптеки, които съществуватъ при амбулаторнитѣ на участъковитѣ лѣкари, които, както каза г. Попивановъ, не продаватъ само хиининъ или аспириинъ, ами всичко онова, което е необходимо за извършване службата на съответния лѣкаръ. Такава участъкови аптеки имаме въ Радомирска околия 10, въ Поповска околия — 13, въ Фердинандска околия — 13, въ Орѣховска околия — 15. Но, за да бѣда разбранъ, пакъ ще кажа; това не сѣ аптеки, споредъ понятието, което имаме за аптека; това сѣ малки аптеки, които порано бѣха при участъковитѣ фелдшери, на които се забрани съ сега действащия законъ за народното здраве да продаватъ каквито и да било лѣкарства.

Независимо отъ това, почти въ всѣко по-големо село има и общинска амбулаторна аптека. Има общини съ повече отъ 5 000 жители, които иматъ две аптеки, напр. въ Бѣло-Слатина и Панагюрище, обаче и дветѣ аптеки не могатъ да вирѣятъ.

Сега ще ви дамъ едни цифри, които не сѣ случайни и които всѣки отъ васъ може да провери.

Общинскитѣ аптеки, специално, не сѣ добре. Отъ 38 общински аптеки само 8 сѣ що-годе добре; останалитѣ 30 сѣ повече или по-малко зле. Нѣкои отъ тѣхъ сѣ свършено зле, и само нерешителността на общинскитѣ съветници ги крепи. 35 общински аптеки дължатъ на аптекарската кооперация 4300.000 л. Както ви каза преди малко г. Теодоси Кънчевъ, срещу нѣкои отъ тѣхъ има издадени изпълнителни листове, като, напр., срещу тия въ Кула, Карнобатъ, Айтосъ, Плъзевъ, Дупница и др.

Всички аптеки днесъ вдобѣе сѣ зле, тѣй като оборотитѣ имъ сѣ намалѣли, въ сравнение съ преди 2—3 години, съ 30 до 50%. Това сѣ данни, г. г. народни представители, взети отъ Дирекцията на народното здраве; тѣ не сѣ взети отъ улицата, за да се гледа на тѣхъ леко и да бѣдатъ опровергани. Така, 196 частни аптеки, отъ всичко 231, дължатъ само на аптекарската кооперация 33.000.000 л. Срещу много отъ тѣхъ, както и срещу общинскитѣ, сѣ издадени изпълнителни листове.

Това сѣ цифри, дадени набързо, grosso modo, за да имате идея какво представлява днесъ аптечното дѣло въ България.

Питамъ се сега: при това фактическо положение — а то е фактическо, защото това сѣ, както казахъ, данни, взети отъ Дирекцията на народното здраве — необходимо ли е, логично ли е, човѣшко ли е, бихъ казалъ, да се създаватъ нови аптеки, за да се доразпийтъ тия, които и безъ това сѣ разсипани, както да се разсипятъ и тѣзи, които ще бѣдатъ създадени, новитѣ, и по този начинъ да се увеличи безработицата, или по-естественото е по другъ единъ начинъ да се направя достѣпна за населението лѣкарствената помощ? Както виждате, въ моя говоръ азъ искамъ все този лайт-мотивъ да бѣде прокарянъ: лѣкарствената помощ да бѣде близко до населението, а съ това предложение тя не идва по-близо до населението.

Азъ бихъ подхвърлялъ тукъ и една друга идея, ако не е смѣла: по законодателенъ редъ да се разшири компетенцията на санитарнитѣ магазини. Защо единъ санитаренъ магазинъ да не може да продава рициново масло, да кажемъ? Досега криминалната хроника не познава нито единъ случай да се е отровилъ нѣкой отъ рициново масло. Защо да не е позволено да се пролава въ санитарнитѣ магазини хидрогенуимъ, кислородна вода; защо да не е позволено въ тѣхъ да се пролава, да кажемъ, родопириинъ, който е като аспирина „Байеръ“? Този, който иска да се отрови съ аспириинъ, може да си купи и отъ аптеката 5 туби и да се отрови.

Азъ лансирамъ тая идея, безъ да претендирамъ, че е оригинална и добре проучена. Искате ли да направите лѣкарствената помощ, въ широкия смисълъ на това понятие, достѣпна за населението въ малкитѣ паланки, които иматъ санитарни магазини, позволете тия лѣкарства, които не сѣ силно действащи, а сѣ насѣща потрѣбност на населението, да се продаватъ въ санитарнитѣ магазини. Да разширите компетенцията на санитарнитѣ магазини — това разбирамъ, защото ще има доближаване на лѣкарствената помощ до населението. Но ако се

открие още една аптека въ дадено мѣсто и населението бѣде пакъ така далечъ, на 45 километра, и отъ тази втора аптека, както и отъ първата, очевидно е, че не се върши никаква полезна работа. Така ще се убие единиятъ аптекаръ, безъ да може да се създаде другиятъ, защото нѣма условия за съществуването на две аптеки.

Азъ и другъ пътъ съмъ ималъ случай да повдигамъ тукъ отъ трибуната въпроса за лѣкуването съ специалитети и да ратувамъ за една промѣна въ начинитѣ, по които тия специалитети дохождатъ въ България, а именно, да се премахне тая строга процедура, по която тѣ сега се получаватъ у насъ. Въвеждането на лѣкуването съ специалитети допринесе много за докарването на аптеки до тая халъ, въ който се намиратъ тѣ днесъ. Това е безспорно. Но ние, които тукъ се мъчимъ да докараме лѣкарствената помощ по-близо до населението, да я направимъ достъпна и евтина за него, по-скоро ще реализираме това, въвеждайки системата на лѣкуване съ специалитети, отколкото по начина, по който иска да стане това нашиятъ уважаемъ другаръ г. Деню Тотевъ.

Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че не трѣбва да се приема това законодателно предложение, съ огледъ на всичкитѣ тѣзи съображения, които изказахъ и, главно, съ огледъ на първитѣ две, които изказахъ първоначално и на които се спирамъ пакъ сега накрая, а именно: че не бива системата, прокарана въ закона за народното здраве, да бѣде нарушавана отъ случайни законодателни предложения и не бива да се нарушава единъ принципъ, който е осветенъ отъ освобождението на България до днесъ — принципътъ на концесионната система, принципътъ на строгъ контролъ на държавата по отношение на аптеки.

Д. Тодоровъ (з): Принципътъ си остава.

А. Кантарджиевъ (д): Не само заради това, защото трѣбва да се каже, че по такива или такива съображения и ние нѣщо сме дали въ тая областъ, да се нарушава единъ принципъ и да се твърди, че по този начинъ щѣлъ да се засили контролтътъ — това е абсурдъ. Ако е въпросъ за другия принципъ, че ние трѣбва да дадемъ на населението и лѣкарствена помощ, както му дадохме достъпъ до лѣкарската помощ, можемъ да му помогнемъ по другъ пътъ. Има отговорни фактори, които сѣ компетентни, които мислятъ за тая работа и които сѣ ваша и моя помощ ще могатъ да разрешатъ въпроса въ положителенъ смисълъ. Но недейте да обръщаме аптеки въ България на бакалници, защото отъ това санитарното дѣло въ България само ще загуби.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Хаимъ Фархи.

Х. Фархи (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! По професия изхождамъ отъ това съсловие, което внесеного предложение засѣга. Веднага, обаче, трѣбва да прибавя, че лични интереси не ме засѣгатъ, защото не съмъ нито концесионеръ, нито кандидатъ за такъвъ. И ако, въпреки това, се качихъ на тази трибуна, то е за да излъпя единъ общественъ дългъ, защото смѣтамъ, че мога да дамъ едно скромно компетентно мнение по въпроса.

Преди всичко трѣбва да подчертая, че по единъ, бихъ казалъ азъ, необмисленъ добре начинъ се прави опитъ да се направи едно допълнение въ закона за народното здраве, последствията отъ което не могатъ отсега да се предвиждатъ. Колкото и малко да се вижда изречението, което съ предложението се иска да се вмъкне въ забележката къмъ чл. 257 отъ закона, по значение то е отъ естество да катурне цѣлата система на закона.

Нека веднага да ви кажа, че и азъ не съмъ голѣмъ сторонникъ на днешната система по отношение на аптеки, но намирамъ, че онова, което трѣбва да се измени въ този законъ, трѣбва да измени единъ свой естественъ пътъ, който е въ зависимостъ отъ много условия. И, за да ви докажа, че това е така, ще направя единъ много краткъ исторически прегледъ на системата за аптеки, която съществува днесъ въ България.

Концесионната система бѣше въведена у насъ веднага следъ освобождението, за да можеме по този начинъ да привлечемъ аптекари отъ странство, тъй като тукъ, въ България, ги нѣмахме. А за да можеме да ги привлечемъ, трѣбваше да осигуримъ на сѣщитѣ нѣщо повече отъ онова, което тѣ имаха въ своитѣ отечества. Защото, за да дойде единъ аптекаръ въ една страна, която въ культурно отношение тогавъ стоеше безспорно много по-долу отъ държави, които имаха вече въковенъ животъ, трѣбваше да му осигуримъ не само това, което той можеше да спечели тамъ, но и нѣщо повече. И затуй тогава се

създаде у насъ концесионната система, по типа на руската концесионна система.

Но тази система не стая замръзнала, както бѣше създадена. Съ развитието на живота у насъ, съ явяването на нови условия и съ културното повдигане на самото население, на самия народъ, тази система претърпя до сега нѣколко фигури, за да не кажа изменения — понеже концесионната система, като такава, остава и досега. Вие знаете, че въ началото концесионната система бѣше наследствена: аптекаръ, който е получилъ концесия, можеше да я предава на своитѣ наследници и тѣ отъ своя страна на своитѣ наследници. Следъ 10—15 години, обаче, се видѣ, че аптекарскиятъ персоналъ у насъ почна да се увеличава съ издигане на културния уровень на самото население: много родители почнаха да пращатъ своитѣ деца въ странство да свършватъ фармация. Следователно, трѣбваше за тѣхъ да се намѣрятъ мѣста. Тогавъ минахме къмъ втория етапъ на концесионната система: вмѣсто да бѣде наследствена, направи се лична, съ право, обаче, на 10-годишна собственостъ на тази концесия на наследницитѣ на самия аптекаръ следъ неговата смъртъ. Такива аптеки почти не останаха въ България; има тукъ-тамъ още нѣкои. Следъ това ние минахме къмъ третия етапъ на концесионната система — строго личната концесия: умира аптекарътъ — умира концесията; дава се право известно време само за ликвидиране на концесията или по-скоро, на предприятието. Това е, що се касае до самата система.

За предпазване на аптекаря отъ конкуренция имаме и други ограничения въ нашия законъ за народното здраве. По отношение откриването на дрогерии вие помнете, че до преди нѣколко години при две или при три аптеки можеше да се открие само една дрогерия, и отъ аптеката до дрогерията трѣбваше да има разстояние въ столицата 500 м., а въ провинцията — 250 м. Но пакъ по силата на обстоятелствата, по силата на условията, наложени отъ самия животъ, трѣбваше и въ това отношение да се направи вече едно отстъпление въ закона, защото сѣ стотици магистри, фармацевти идватъ вече въ България, безъ да могатъ да намѣрятъ приложение на своя трудъ. Бихъ казалъ, въ това отношение аптекарътъ е най-нещастниятъ. Защото, докато лѣкарътъ или адвокатътъ, щомъ свърши, получава право на практикуване своята професия, аптекарътъ, който тоже има академическо образование, който тоже е направилъ разходи, за да добие това образование, като дойде въ България, не може веднага да приложи своята професия свободно, а трѣбва да чака, за да получи концесия, трѣбва да чака да настѣпятъ известни условия, за да почне да работи.

И въ това се състои гордостта на аптекарското съсловие у насъ: въпреки всички тѣзи ограничения за него, то винаги поставя общественъ интересъ надъ своя егостиченъ и личенъ интересъ. И аптекаритѣ днесъ въ голѣмото си болшинство поддържатъ днешната система. Въ началото аптекарството се състоеше само въ манипулиране на рецептурата съ хавана и съ епруветката, защото до преди 20—25 години нѣмаше специалитети въ такава количество, въ каквото ги има днесъ. Когато азъ почнахъ фармацията преди 30—35 години, въ България се знаеха на прѣсти нѣколко французки специалитети „венъ нури“, „венъ вивиами“ и пр., а приготвяването на всички други лѣкарства трѣбваше да става по рецептитѣ. И затова законодателтътъ е трѣбвало непременно добре да внимава да даде всички гаранции, че аптекарътъ при смѣсването въ хавана, при онѣзи разтвори, които ще прави, ще бѣде свѣстенъ и ще даде онова, което лѣкарътъ предписва, нѣма да даде сурогатъ, вмѣсто оригиналъ. И той го гарантира съ тая концесионна система, защото аптекарътъ-концесионеръ има голѣми задължения по закона. Независимо отъ голѣмата свол отговорност, аптекарътъ носи отговорностъ даже за смѣтка на лѣкаръ: ако лѣкарътъ направи нѣкоя грѣшка въ рецептата и аптекарътъ не я съзре или пъкъ, като я съзре, не съобщилъ предварително на лѣкаръ, за да се поправи, и отъ това има нѣкакви последствия, аптекарътъ носи отговорностъ за тѣзи последствия.

Та, казвамъ, всичкитѣ тѣзи отговорности на самия аптекаръ, заедно съ онѣзи инвестиции, които той е трѣбвало да направи по силата на закона, извикаха създаването на нѣкои положения, които се смѣтнаха като привилегия. Нека признаемъ, че въ началото действително това бѣше една привилегия. Но безъ тая привилегия можехме ли да имаме аптекари отъ странство въ новото княжество? Тогавъ рискувахме да останемъ безъ аптеки въ страната.

Но по-нагатакъ тѣзи привилегии на аптекаря-концесионеръ лека-полека започнаха да му се отнематъ. Както казахъ, числото на гражданитѣ въ дадено мѣсто, на които

се пада една аптека, почна да се намалява; следъ това разстоянието между аптеките почна да се намалява; даде се вече свобода на дрогиститѣ да откриватъ дрогерии, колкото намѣрятъ за добре и където намѣрятъ за добре; явиха се и санитарнитѣ магазини, които тоже отнематъ известна частъ отъ клиентелата на аптеките. Така че, аптекаритѣ днесъ, съ много малки изключения по отношение на онзи хонораръ или на онава възнаграждение, което тѣ подучаватъ чрезъ своята професия, стоятъ много по-долу, г-да, отъ хората на много други професии, за които не се изисква никакъвъ цензъ, които професии дори могатъ да се упражняватъ и отъ неграмотни хора. Независимо отъ това, аптекарътъ, по силата на това, че не може да намѣри мѣсто въ голѣмъ градъ, където може да удовлетвори своитѣ културни нужди — тъй като той е човѣкъ съ култура — е длъженъ, за да изкара своята прехрана, да отиде да живѣе въ паланки и да прекара цѣлия си животъ въ тия паланки.

Безспорно, това не ще може да трае дълго време. И у насъ ще настѣпи онази еволюция, която е настѣпила въ всички културни страни. Азъ съмъ сигуренъ, че веднага нѣкой отъ васъ ще ми възразятъ: туй, което се иска отъ г. г. вносителитѣ на предложението, е много по-малко въ сравнение съ искането, напр., за свободна търговия съ лѣкарства. И могатъ веднага да ми посочатъ примѣри, ще кажатъ: ето Франция, една културна страна, отлавна вече има свободна търговия съ лѣкарства; ето една Швейцария, една Англия и много други страни, ако щете и нова Палестина, която едва сега се съгражда — иматъ свободна търговия. Тѣзи, които не сѣтатъ вещи по материята, не могатъ да си обяснятъ защо това е така. Позволете ми тази отговорностъ, тукъ именно да ви дамъ едно малко освѣтление.

Колкото фармацията повече се комерсиализира, толкова по-малка е опасността за обществото отъ евентуална недоброръководеностъ, проявена отъ аптекаря. Днесъ въ Франция и Швейцария, особено въ Франция, фармацията е комерсиализирана. Тамъ аптекарътъ едва ли има нужда да вземе единъ пѣтъ на день хавана въ ржцетѣ си, защото всичкитѣ рецепти съдържатъ само специалитети, за всѣка болестъ лѣкаритѣ предписватъ специалитети. Това, безспорно, има преимущество за аптекаря. А у насъ аптекарътъ се е превърналъ въ единъ обикновенъ търговецъ, не вече представител на науката. Той отъ сутринъ до вечеръ трѣбва да разпредѣля прахчета, да прави супозитори, за да може до вечерта да изкара толкова, колкото му е нужно, за да може да плати на персонала и наема. А въ страни като Германия, като Франция, аптекарътъ бива члениванъ именно отъ употребяването на тѣзи специалитети, на тѣзи химически продукти, и той компенсира вече своя трудъ съ възможността да въведе единъ такъвъ продуктъ. Вземете, напр., д-ръ Байеръ, който е тоже фармацевтъ, който е успѣлъ само съ своя аспирина да има палати за милиони марки въ Германия. А такива има още и други.

Та, следователно, тази система на свободна търговия съ лѣкарства сигурно ще настѣпи и у насъ. Но пита се: въ България има ли вече условия за това? Азъ отговарямъ: не, опасно е.

И веднага минавамъ къмъ мотивитѣ на г. г. вносителитѣ на предложението. Тѣ казватъ, че, ако би се допустило въ единъ даденъ населенъ центъръ съ по-малко отъ 5.000 жители, вмѣсто една аптека, да има две аптеки, тогава щѣло да има конкуренция и, следователно, щѣло да има евтини лѣкарства.

Позволете ми, г-да, да ви кажа: това е противъ търговската логика, бихъ казалъ азъ, първо, защото, както много добре обясни нашиятъ колега г. Кантарджиевъ, аптекаритѣ сѣ обвързани съ една такса и съ една фармакопея. Фармакопеята посочва, подъ страхъ на голѣма стоговорностъ и санкции, качества, на които трѣбва да отговарятъ медикаментитѣ и химикалитѣ; а таксата трѣбва да се взема предъ видъ при определянето стойността на лѣкарствата. Следователно, за една конкуренция у насъ отъ това, че щѣли да се явятъ две аптеки, не може да се мисли, освенъ може би да има тукъ-тамъ нѣкой изключение, въ смисълъ да се задоволятъ нѣкои аптекари да взематъ по-малко отъ определената такса, но въ никой случай не могатъ да взематъ повече. Но ако бихме допустили системата на свободната аптекарска търговия, азъ ви питамъ: кой ще бѣде този аптекаръ, който ще продава по-евтино? Този ли, който има по-голѣмъ оборотъ, или този, който има по-малъкъ оборотъ? Безспорно, първиятъ, защото при по-голѣмъ оборотъ той ще може да има приходи, които да покриватъ неговитѣ разходи; а при по-малъкъ доходъ може да има и тази опасностъ, че, за да може

да покрие своитѣ разноски, той ще измѣни на своята съвѣсть като аптекаръ и ще злоупотрѣблява съ професията си, давайки не онѣзи лѣкарства, които трѣбва да даде.

Това е по отношение цената. А по отношение добротъчествеността на лѣкарствата, тамъ, г-да, е още по-ясно противоречието въ г. г. вносителитѣ на това предложение. Прѣсни и хубави лѣкарства може да има тая аптека, която има най-голѣмъ оборотъ. Особено тревитѣ, коренитѣ и коритѣ, по силата на закона, трѣбва да сѣддатъ смѣнявани всѣка година, трѣбва да бѣдатъ изхвърляни, защото се развалятъ и трѣбва да се замѣнятъ съ нови. Въ една аптека, която има голѣмъ оборотъ, безспорно, нѣма да останатъ подобни стари трезви, подобни медикаменти, подобни дроги — корени и пр., но въ една аптека съ по-малъкъ оборотъ много по-голѣма е опасността, че аптекарътъ, за да не претърпи загуби, които не може да понася, поради малкитѣ приходи, които има, ще гледа, по начинъ скритъ отъ очитѣ на инспекторитѣ и закона, да ги употребѣи — разбира се, за смѣтка на здравето на обществото.

Като имате предъ видъ това, отъ една страна, и отъ друга страна — възможността, дадена вече въ позия законъ за народното здраве, щото и въ селата да могатъ вече да се откриватъ временни аптеки, ще разберете, че и онѣзи аптеки, които днесъ вегетиратъ — както ви се каза, тѣ длъжатъ само на аптекарската кооперация надъ 30 милиона лева, тѣ вегетиратъ — като се откриятъ тия нови аптеки въ селата, безспорно ще изгубятъ голѣма частъ отъ клиентелата си. Да се открие още една аптека въ единъ центъръ, покрай съществуващата — това значи и двѣтѣ аптеки да се поставятъ въ невъзможностъ да работятъ по правилата на закона, или, както казваме ние, аптекаритѣ, de lege artis, и вмѣсто добро, ние ще поднесемъ съ това на обществото, спредъ мене, една много по-голѣма отрова.

Азъ използвамъ тая случай, за да кажа мнението си за обшинскитѣ аптеки вече не само като аптекаръ, но и като търговецъ. Ако има една голѣма грѣшка въ нашия законъ, това е толерирането на обшинскитѣ аптеки като комерчески аптеки. Азъ разбирамъ една голѣма община, по съображения бюджети, да си създаде една аптека, която да раздава безплатно лѣкарства на беднитѣ граждани. Но да се яви тая аптека въ конкуренция на другитѣ аптеки въ града, това значи да се лишатъ отъ законни права едни граждани на тая община, които й даватъ блага.

Това, разбира се, може да се каже не само по отношение на аптеките — понеже същото може да се каже и по отношение на всички търговски и стопански предприятия отъ този характеръ, които се предприематъ отъ обшинитѣ. Азъ не искамъ да засегна онази частъ отъ въпроса, която се засегна отъ г. Тесдоси Кънчевъ — за лошото стопанисване на тия предприятия. Но трѣбва само едно да ви кажа, за да имате ясно понятие за начина на стопанисването на обшинскитѣ аптеки. Столичната обшинска аптека, която е отъ най-голѣмитѣ аптеки, благодарение бюрокразма, който по силата на закона съществува тамъ, знаете ли, че макаръ да изгича вече зимата, нѣма още моруново масло, и трѣбва да взема отъ тукъ отъ тамъ нѣкой и другъ килограмъ, за да може да раздава моруново масло на бедното население. Трѣвало да се произведе тѣргъ, тѣргътъ станалъ много късно, пратката не пристигнала и сигурно моруносото масло ще пристигне презъ мартъ, за да се развали презъ лѣтото и да не може да се използва презъ идната зима.

Това сѣ резултатитѣ, които се получаватъ отъ лошото стопанисване на подобни предприятия. И азъ смѣтамъ, че ако има да се внесе нѣкакво подобрене въ закона за народното здраве, то трѣбва да бѣде плодъ на едно основно проучване главно на системата на аптеките у насъ, съ огледъ на настѣпнитѣ нови условия, като се взематъ предъ видъ всички съображения, които говорятъ за и противъ дадена система. Съ крѣпкия голѣми здания не могатъ да се градятъ, тѣ ще рухнатъ на втори денъ. Нищо добро на това общество нѣма да поднесемъ съ таквава ad hoc, не добре, не всестранно обмислени предложения нагледъ малки, но катастрофални по своитѣ послѣствия.

И азъ смѣтамъ, че почитаемииятъ г. министъръ на вътрешнитѣ работи, който въ края на краищата носи най-голѣмата отговорностъ за послѣствията, които биха се създали отъ подобенъ начинъ на законодателстване, достатъчно ще си помисли, докато даде съгласието си за тази промѣна въ закона.

Председателствувашъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Еню Поповъ.

Е. Поповъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Настоящото законодателно предложение, внесено отъ нашитѣ колеги народни представители, г. Тогевъ и г. Калъповъ, цели да направи една малка корекция въ чл. 257 отъ закона за народното здраве. Но, макаръ нагледъ тази корекция да е малка, вие виждате, че тя повдигна доста спорове и изглежда, че е съ доста голѣмо значение, ако ние внимаемъ малко по-дълбоко въ същността на материята, която се урежда.

Не мога да не подчертая, че ние вече въ продължение на две години, било въ закона за бюджета, било съ други нѣкои закони, наистина направихме нѣкои частични корекции въ закона за народното здраве. Законътъ за народното здраве представлява едно истинско отражение на духа на онова време, презъ което той бѣше създаденъ. Въ голѣма частъ отъ неговитѣ постановления ние виждаме една реакционностъ достойна за онѣзи, които го създадоха. И азъ мисля, че не съ такива отдѣлни дребни корекции, каквито ние досега направихме, и тази, която сега се предлага тукъ, ще трѣбва да свършимъ, а ще трѣбва да бѣдемъ сезирани отъ министра на вътрешнитѣ работи съ единъ новъ законъ за народното здраве, който да отговаря на новитѣ условия на живота. Защото законътъ за народното здраве, който трѣбва, преди всичко, да има за целъ да даде евтина, леснодостъпна и бърза медицинска помощ и лѣчение на нуждаещитѣ се, какво въ същностъ представлява? Вие знаете, че съ едно постановление въ закона за народното здраве бѣше почти отнета възможността на бедноболнитѣ да се лѣкуватъ, като се предвиждаше да бѣждатъ лѣкувани за смѣтка на общинитѣ. Съ този голѣмъ недостатъкъ на закона ние се справихме още по-миналата година при гласуването на закона за бюджета. Също така и миналата година съ закона за бюджета ние изправихме единъ голѣмъ дефектъ въ закона за народното здраве, а именно — относно издрѣжката на медицинскитѣ лѣкари въ така нареченитѣ сборни санитарни участъци. Вие знаете, че по силата на закона тѣ трѣбваше да бѣждатъ издрѣжани отъ общинитѣ, а съ годишния законъ за бюджета ние прехвърлихме издрѣжката на медицинскитѣ лѣкари за смѣтка на държавата, като остана да се предвиди въ общинскитѣ бюджети една малка помощъ.

По-нататкъ самата система въ закона за народното здраве дава възможностъ каточели нѣкои отъ лѣкаритѣ да се чувствуватъ привилегирани, а други да изостанатъ твърде назадъ, и каточели се забелязва едно дѣление на лѣкаритѣ на две категории, макаръ че всички иматъ академическо образование. Като резултатъ, като отражение на това смѣтамъ, че сж и борбитѣ въ самия Лѣкарски съюзъ.

Т. Кънчевъ (д. ст. Ц): Нищо подобно.

Е. Поповъ (з): По-нататкъ ние виждаме въ закона за народното здраве се направиха твърде много стѣснения и ограничения на фелдшерската практика, безъ да е направено необходимото, за да се замѣстятъ фелдшеритѣ по селата съ лѣкари. Този и много други дефекти, които се наброяватъ въ закона за народното здраве — и които, безспорно, ние трѣбва да поправимъ — сж въ ущърбъ на здравеопазването на народа и лѣчението му. Не може да се смѣта и да се твърди, че съ настоящето предложение нѣма да се постигне целта, която се гони, и че едва ли не ще се злоупотребятъ още повече положението. Макаръ и малка стѣпката, която се прави съ това предложение, азъ смѣтамъ, че ние все пакъ ще дадемъ възможностъ за едно по-бързо и по-ефикасно обслужване на онѣзи, които иматъ нужда отъ лѣкарства.

Преди малко говорихъ съ единъ колега, който ми каза: нашата околия брой 75—80 хиляди жители и има само една аптека! Съседната околия, която брой 60.000 жители, има също една аптека, която, обаче, е въ околнския градъ, който не е въ центъра на околията, а е на западния край и цѣлата източна половина трѣбва да отиде да търси лѣкарства въ аптеката на съседната околия. Имало е случаи, когато по 7—8 дни чакатъ нуждаещитѣ се, за да бѣждатъ изплатени рецептитѣ. И сведенията ми сж такива, че макаръ да не бѣше разгласено, че ще се внесе този малък законопроектъ и постави на дневенъ редъ въ Народното събрание, днесъ въ София сж пристигнали много провинциални аптекари, които твърде много сж заинтересувани отъ смѣбата на настоящето законодателно предложение. Всичко това иде да покаже, че въпросътъ не е така лекъ, за да можемъ да го отменимъ и да не кажемъ своето мнение по него.

Направиха се най-напредъ критики отъ г. Теодоси Кънчевъ, който, по негово признание, е единъ отъ вѣдѣнитѣ за създаването на закона за народното здраве

отъ 1929 г. Той каза, че това, което се предлага съ настоящето законодателно предложение, не е отъ общественъ интересъ. Той се помъчи да се мотивира, но въ всѣки случай онова, което той каза, не може да убеди никого. Тогава, когато нуждаещитѣ се сж принудени да чакатъ съ дни, за да бѣждатъ изплатени лѣкарскитѣ рецепти, безспорно е, че той не може да ме накара да, помисля, че можемъ да оставимъ толкова хилядно население въ ръцетѣ само на единъ аптекаръ. Фактически ние създаваме по този начинъ единъ монополъ. Онова, което искаше да каже той, че конкуренцията между дветѣ аптеки не само нѣма да подобри качеството на лѣкарствата, но нѣма да се отрази и на цената имъ, е свършено неоснователно.

А що се касае до така нареченитѣ участъкови аптеки, на които искаше да се позове г. Теодоси Кънчевъ, нека той — ако не е ималъ случай досега — да разбере отъ това, което се казва отъ нашитѣ другари, че тѣ не представляватъ никакви участъкови аптеки. Нѣма толкова участъкови аптеки, колкото сж участъковитѣ лѣкари, а имаме само едни амбулаторийки, които често пъти сж лишени и отъ най-елементарнитѣ медикаменти, като хининъ или аспириинъ. Като изключимъ и онѣзи случаи, когато лѣкаритѣ си вършатъ и търговия съ лѣкарствата, ние ще видимъ, че не само населението не може да има цѣрове, които да му бѣждатъ дадени навреме, не само че ще трѣбва да пътува дълго време, но ще ги има на доста висока цена.

Азъ поддържамъ мнението на г. Кантарджиевъ, че ние трѣбва да доближимъ аптеката до нуждаещитѣ се. Но това съвсемъ не ще рече, че когато настоящето законодателно предложение иде днесъ да създаде подобрене въ това отношение, ние ще трѣбъ да го отхвърлимъ.

И, наистина, дългъ се налага на нашия Парламентъ действително да се замисли върху това. И азъ смѣтамъ, че въ това отношение г. министърътъ на вътрешнитѣ работи има идея, следъ като прехвърлихме лѣкаритѣ да се издрѣжатъ за смѣтка на държавния бюджетъ, да могатъ да се създадатъ не районни участъкови амбулатории, а районни лѣчебници, които да бѣждатъ снабдени съ всички необходими медикаменти, за да можемъ по такъвъ начинъ да приближимъ медицинската помощъ до населението. Наистина тая задача е по-голѣма, но тя ще бѣде предметъ на едно свършено ново законодателство, на нови мѣроприятия, които азъ смѣтамъ, че не ще закъснятъ въ интересъ на здравеопазването на народа. Това, обаче, съвсемъ не значи, че ние трѣбва да отхвърлимъ настоящето законодателно предложение.

Що се касае до възражението, че текстътъ на предложението не билъ достатъчно ясенъ, че можело да се тълкува така или иначе отъ аптечната комисиия, азъ смѣтамъ, че този въпросъ е въпросъ на обсъждане, на прецениране. По него ние можемъ да си кажемъ думата въ комисиата, за да направимъ този текстъ по-прецизенъ, по-точенъ, да му дадемъ точни граници, за да не става онова, отъ което се опасяватъ нѣкои, които говориха. Но все пакъ законодателното предложение трѣбва да бѣде прието.

Въ всѣки случай, съ това, което направихме досега като правителство и Парламентъ въ връзка съ частичнитѣ измѣнения на закона за народното здраве, ние безспорно сме подпомогнали нуждаещитѣ се и сме услужили на здравеопазването на българския народъ. Не се съмнявамъ, че ние ще вървимъ и по-нататкъ въ това направление и ще можемъ да отстранимъ всички онѣзи дефекти на закона за народното здраве и да услужимъ по-добре на своя народъ при условията, въ които се намира той — условия на тежка криза — като му дадемъ не само леснодостъпна медицинска помощъ, но и едно безплатно лѣчение, за което азъ смѣтамъ, че при едно зрѣло обмисляне на здравната организация ние ще можемъ да намѣримъ достатъчно срѣдства.

Надѣвамъ се, че г. министърътъ на вътрешнитѣ работи, ако не сега, то най-късно при гласуването на държавния бюджетъ, ще има предъ видъ тѣзи бележки, които се направиха общо по дефектитѣ на закона за народното здраве и ще направи нуждното въ това отношение, за да услужи още по-добре на своя народъ. (Нѣкои отъ земеделцитѣ ржкоплѣскаатъ)

Председателствуващъ Н. Шошовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Аврамъ Аврамовъ.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Исканото имѣние на чл. 257 отъ закона за народното здраве има за целъ да даде възможностъ да се откритъ аптеки тамъ, гдето има нужда отъ та-

кива. Но нека ми бъде позволено да кажа, че азъ не съмъ съгласенъ съ тъй исканото разрешение, въпреки че и азъ подписахъ законодателното предложение. Това предложение азъ го подписахъ нарочно, за да излъже тоя въпросъ на сцената и да стане възможно разискването му отъ трибуната на Народното събрание, имайки предъ видъ, че ние твърде много сме закъснѣли съ илпрорпятията си въ здравно отношение.

И. Василевъ (з): Много адвокатски!

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Права бѣше бележката на нѣкои отъ преждеговорившитѣ, които казаха, че, като погледнемъ какъ се е ръководила здравната политика въ България досега — безъ, разбира се, да се острастяваме за това или онова — ние ще констатираме факта, че въ дадена околия съ население отъ 80 до 100 хиляди човѣка има само 2—3 аптеки, концентрирани въ околийския центъръ и населението се разкарва на 35—40 клм., за да получи лѣкарства отъ тѣхъ. Изнесе се фактътъ, че въ България съществуватъ 300 аптеки, когато се знае, че общинитѣ въ България сж повече отъ 2,600. Ако ние сме искрени представители на този народъ, би следвало да създадемъ законопроектъ, споредъ който на всѣки 3 общини да има поне една аптека. Има ли условия за съществуването на толкова аптеки? Законодателятъ е гледалъ да има условия за съществуването на аптекаря, да може той и да извади известни печалби и възъ основа на това разрешава да се открие аптека.

Нека ми бъде позволено азъ да кажа, дали погледътъ на всѣки единъ отъ васъ не се е обръщаль къмъ луксознитѣ здания на аптекигѣ, които съществуватъ въ по-големитѣ градове, въ по-малкитѣ такива и въ паланкигѣ. Такива ние виждаме и въ София, и въ околийскитѣ центрове. Най-хубаво и луксозно здание ние ще видите, че е на аптекаря, а следъ него иде лѣкарътъ. Защо?

Нѣкой отъ земеделцитѣ: (Възразява нѣщо)

Д-ръ А. Цановъ (р): (Смѣе се)

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Разбира се, това не се отнася за всички. Такова нѣщо азъ не твърдя. — Ако се говори тукъ за неуравновесенитѣ бюджети на аптекаритѣ, азъ бихъ се запиталь: откъде тѣ черпятъ срѣдства, за да иматъ такива здания и отгоре на всичко да иматъ аптеки?

Г. Калъповъ (д): Съ загубитѣ си сж купили тия здания.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Когато се казва, че въ цѣлата страна понастоящемъ съществуватъ 300 аптеки, които имали около 30 милиона лева задължения, азъ не зная, защо не се говори и за състоянието, което тия 300 аптекари въ страната ни иматъ. Нека имъ видимъ състоянието какво е и тогава да видимъ какво се пада тѣ да плащатъ, ако иматъ 30 милиона лева задължения.

Ще трѣбва най-сетне тоя начинъ на законодателствование да го пресѣчемъ. Новото време изисква и ние ще трѣбва по-сериозно да се вгледаме въ нѣщата, такива каквито сж. Стига вече толкова разкарване на селянина и на българския народъ за кефа на двама-трима! Ако най-сетне известенъ аптекарь не може да изкара за съществуването си, нека почитаемото правителство създаде законъ за народното здраве, съ койго да възложи на общинитѣ тѣ сами да си откриватъ аптеки, подъ покровителството и при помощта на държавата, та да може и лѣкарството да се доближи до селянитѣ. Ако азъ почна да описвамъ положението на она беденъ народъ, който съ десетки километра тича, за да си купи лѣкарство, не зная дали нѣкой отъ васъ тукъ ще каже, че това е демагогия и че не говоря самата истина.

Крайно време е, г-да, ние да имаме вече две аптеки тамъ, където има лѣкаръ. Споредъ новия законъ за народното здраве отъ 1929 г. — това много добре знаятъ господата отъ тая страна (Сочи сговориститѣ) — за единъ моментъ болнитѣ престанаха да съществуватъ; престанаха да съществуватъ и беднитѣ въ страната, защото лѣчението имъ се възложи на общинитѣ. Бедноболнитѣ трѣбва да взима удостоверение отъ общината, че е беденъ, а общината не му дава такова, и по тоя начинъ бедноболнитѣ си остава съ своята болестъ, или се разправя съ бабешки лѣкарства, или пъкъ се сбoguва единъ пътъ завинаги съ тоя животъ.

Споредъ закона за народното здраве отъ 1929 г., аптека може да се открие тамъ, където има 5 хиляди жители, а втора аптека може да се открие, ако има още по-

ловината на толкова жители, сир., ако има 7,500 човѣка. Законодателятъ не е гледалъ да защитава интереситѣ на населението и да опазва здравето му, а е гледалъ да защити интереситѣ на нѣколцина. Е, г. г. народни представители, азъ мисля, че е крайно време, най-сетне и човѣщината го изисква, ние да се притечемъ въ помощъ на населението. Вие знаете, че съ съществуващия законъ за народното здраве отъ 1929 г. България е разпредѣлена на санитарни околийски центрове.

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Санитарни участъци.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Нека почитаемото правителство да ни сезира съ единъ законопроектъ. Никой нѣма да го съди въ това направление, ако то поиска въ всѣки санитаренъ участъкъ да открие. . .

С. Кирчевъ (з. Ст. В): Полицейски участъкъ, по типа на сговориститѣ!

А. Аврамовъ (з. Ст. В): . . . по една аптека.

М. Бойчиновъ (д. сг. Ц): По една болница!

А. Аврамовъ (з. Ст. В): И даже, ако искате, и по една болница. — Когато сговориститѣ създадоха сегашния законъ за народното здраве, тѣ закриха фелдшерскитѣ участъци и отвориха полицейски.

М. Бойчиновъ (д. сг. Ц): Не е вѣрно това, че сме ги закрили.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Недейте ме предизвиква да ви го кажа.

М. Бойчиновъ (д. сг. Ц): Напротивъ, въ всѣка селска община създадохме санитаренъ участъкъ.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Вие създадохте онова, което днесъ е налице.

Но, г. г. народни представители, трѣбва ли да ви казвамъ колко е тѣжно положението днесъ? Беднотията расте. А бедниятъ, колкото и да го освобождавате отъ плащане всѣкакви такси, не е въ състояние да прибѣгне до медицинска помощъ.

М. Бойчиновъ (д. сг. Ц): Това е демагогия.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Когато живѣешъ на 30 клм. отъ околийския центъръ и, за да отидешъ тамъ, трѣбва да платишъ 30 л. на една каруца, а за една рецепта трѣбва да платишъ 300 л., не знамъ дали е демагогия или е самата действителност. И, ако тъй се мисли, ако продължаваме да защитаваме интереситѣ на малцина, ако тукъ, отъ трибуната, се излиза да се плаче за интереситѣ на 300 аптекари, азъ не зная, докъде ще стигнемъ. Вие знаете, че въ 1920 г. се въведе монополъ на хинина. Тогаващото правителство мислѣше за населението и не е зле и днешното правителство да прави сжщото. Нека се направи всичко онова, което е полезно за народа, ако искате въ утрешния день да не ви проклина този народъ. Ако продължавате да го лѣкувате и да му раздавате лѣкарства по тая система, не зная докъде ще стигнете.

Говори се за контролъ върху аптекигѣ, за доброкачествеността на лѣкарствата и пр. Като си помислите съ кого се манипулира — съ единъ селянинъ — можете ли да кажете, че, като отиде селянинътъ да купува лѣкарства въ една аптека, не е оставенъ на добросъвестността на аптекаря, да му даде добро или лошо лѣкарство? Ачността съществува както у другитѣ, така и у аптекаритѣ. Азъ зная случай, аптекарь спечелилъ 450,000 л. само за една година. Съ честенъ трудъ ли ги е спечелилъ, когато аптеката му е все пакъ пълна съ лѣкарства? Азъ зная — да не се обижда колегата (Къмъ д-ръ Д. Бурилковъ), че тамъ, където лѣкаритѣ се гонятъ, и аптекаритѣ сж раздѣлени на партии. Лѣкарътъ предписва една рецепта на боленъ и казва: отъ еди-коя аптека ще вземешъ лѣкарствата.

Х. Фархи (д. сг): Това е забранено по закона.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Може законътъ да забранява, но ако ние изпълнявахме всичко, което законитѣ предвиждатъ, нѣмаше да имаме такива законоположения, каквито сж днешнитѣ.

М. Бойчиновъ (д. сг. Ц): Това, гдето разправяш, е на 1.000 случая единъ.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Въ всъки случай, това е фактъ и, ако оставимъ положението такава, азъ мисля, че въ утрешния день ще можемъ да посочимъ за примѣръ по-голямъ фактъ.

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Какво значение има, ако лѣкарътъ каже на болния, откъде да вземе лѣкарства? Конкретизирайте се.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Лѣкарътъ казва: отъ тази аптека ще вземешъ лѣкарството, защото е по-хубаво. Ето това положение съществува.

По начало ние сме за монополизиране на аптекитъ и дошло е време да се тръгне вече изъ този път. Но недейте монополизира аптекитъ тогава, когато ще сте вече захванали, както монополизирахте храната, недейте туря качулката, следъ като мина дъждътъ, г. министре; турете я още преди да е започналъ дъждътъ. Монополизирайте аптекитъ навреме, за да има резултати отъ това монополизиране. Ако останете да защитавате интереситъ на малцина така, както сте ги защитавали досега, не знамъ до къде ще стигнемъ.

Съ тия нѣколко бележки азъ казвамъ: следъ многото реформи, които създаде правителството и за които народътъ му благодарил, нека създаде и тая реформа, та още по-много да му благодари народътъ и да си каже: действително азъ дадохъ 630.000 гласа, но и правителството се вслуша въ желанията ми и ми създаде условия да се лѣкувамъ тъй, както желая.

М. Бойчиновъ (д. сг. Ц): Ами за предложението ще гласувате ли?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представител г. д-ръ Димо Бурилковъ.

Д-ръ Д. Бурилковъ (р): (Отъ трибуната) Направеното предложение съвсемъ нѣма за целъ да разстрои сегашната система, както се поддържаше отъ нѣкои оратори. Преди всичко, уважаемиятъ ораторъ г. Теодоси Къчезъ построилъ своята аргументация до голѣма степенъ върху обстоятелството, че това предложение има за целъ да даде концесии на общини — въ известни малки градове общинитъ да отворятъ свои аптеки. Това е едно голѣмо недоразумение. Предложението, което и азъ съмъ подписалъ, има друга целъ. То иска въ ония околийски центрове, където има само една аптека по сегашния законъ за народното здраве, но където клиентелата не е само отъ града, а е отъ цялата околия, да може да се отвори втора аптека. Кой ще получи концесия, дали общината или частно лице, това предложението не засѣга. Следователно, всичката критика и всичкитъ доводи, че общинскитъ аптеки били зле, сж свършено неумѣстни.

Но понеже въпросътъ се засегна, азъ трѣбва да кажа, че всѣка община, която отвори своя аптека, ще покаже водна ли е или не е годна да има свое предприятие отъ този родъ. Ние сме поддържали, прокарано е въ закона и го подчертаваме, че се дава преимущество на общинитъ, на кооперациитъ и, по-рано, на окръжитъ да отворятъ свои аптеки. Кое, обаче, отъ тия обществени учреждения ще съумѣе да развие своята аптека, да я направи наистина полезна и за населението, и за своя бюджетъ, ще покажатъ резултатитъ, които ще подчертаятъ неговата способностъ или неспособностъ за притежаване стопанско предприятие. Но, когато се говори за бюджетъ на една общинска аптека, не трѣбва да се забравя, че една общинска аптека наистина се води точно по таксата и че общинската аптека покрай другото има за задача да подпомога и всички бедно-болни, на които дава лѣкарства безплатно. Почти всичката грижа на общинитъ за снабдяване съ лѣкарства бедноболнитъ пада въ тежестъ на бюджетитъ на общинскитъ аптеки и затова тѣ не могатъ да бъдатъ тъй добре, както сж частнитъ аптеки. Следователно, тази критика на общинскитъ аптеки е неумѣстна, още повече, че предложението, което разискваме, не засѣга този въпросъ.

Отъ обстоятелството, че общинскитъ аптеки били въ тежко положение, се води аргументъ, за да се казва, че печалбитъ на аптекаритъ били баснословни. Такива сж азъ общинскитъ аптеки, защото тѣ сж въ много трудно положение и не могатъ да служатъ нито за образецъ, нито за указание, какъвъ е размѣрътъ на печалбата на една аптека. Ако една аптека не може да функционира, ако тя наистина губи, както се изтъкваше, естествено, че тя ще бъде затворена.

Изтъкна се отъ ония, които сж противъ предложението, че аптекитъ се концентрирали въ градоветъ и че съ това предложението още повече щѣли да се концентриратъ. Някой отъ вносителитъ и отъ подпасащитъ предложението не е противъ идеята, която г. Кантарджиевъ подчерта: да се доближи лѣкарствената помощъ до населението. Това е една идея, която ние сме поддържали. Но какво става фактически? Какъ доближаваме лѣкарствената помощъ до нашето население чрезъ така нареченитъ участъкови аптеки или аптеки при лѣкаритъ? Това сж аптечки съ по нѣколко десетки лѣкарства, аптечки най-мизерно обзаведени и днесъ на много мѣста несъществуващи. Маса лѣкари на служба си купуватъ лѣкарства сами, каквото право иматъ по закона. Тѣзи лѣкари продаватъ лѣкарствата и влизатъ въ такива отношения съ населението, че това не бива по никакъвъ начинъ да продължава. И днесъ, като знаемъ, че повечето отъ нашитъ държавни аптечни складове сж празни отъ лѣкарства, ясно е, че тая лѣкарствена помощъ е недостатъчна.

Освенъ това, въпрѣки всичко, административниятъ центъръ, макаръ да е далечъ отъ околното население, винаги е привлѣкателенъ за населението. Той е, който представлява икономически интереси, тамъ отива населението по свои работи, тамъ търси излѣчението и на своитъ рецепти. Следователно, подобряването на аптечното дѣло въ административния околийски центъръ има своето значение за околното население.

Много се говори тукъ за ефикасния контролъ, който се упражнява надъ аптекитъ. Г-да! Едно е контролтъ, предписанъ въ закона, друго е животътъ. Ние знаемъ много добре, че контролтъ надъ аптекитъ, който се върши отъ надлежнитъ органи — добросъвестно, безспорно — засѣга качеството на лѣкарствата въ шишетата или праховетъ, но върху цената, на която се продаватъ лѣкарствата въ околийскитъ центрове, когато копие отъ рецептата не се издава, когато направо се плаща рецептата, безъ да има бележка клиентитъ какво е платилъ, никакъвъ контролъ не може да се упражнява. А понеже аптекарската такса се определя съ огледъ на оборота на аптеката — колкото оборотътъ е по-малкъ, толкова таксата е по-голяма — всички аптекари иматъ интересъ да покажатъ по-малкъ оборотъ и за тая целъ тѣ не представятъ всички изпълнени рецепти, не ги завеждатъ, за да могатъ да покажатъ по-малкъ оборотъ, и отъ тамъ имаме по-скѣпи лѣкарства. Днесъ имаме този парадоксъ, когато всичко поевтинява, лѣкарствата поскѣпватъ. Ясно е, че не можемъ да очакваме никакъвъ резултатъ по отношение на ценитъ на лѣкарствата, какъвто ние търсимъ да постигнемъ чрезъ контрола.

Х. Фархи (д. сг): Не забравяйте, г. докторе, че таксуването става върху рецептитъ.

Д-ръ Д. Бурилковъ (р): Но Вие по-добре отъ мене знаете, г. Фархи, че аптекаритъ не винаги издаватъ копие отъ рецептитъ, не винаги клиентътъ има документъ.

Х. Фархи (д. сг): Не е нуженъ документъ. Какъ клиентътъ ще плати повече, отколкото е таксувана рецептата? Ако е таксувана 5-50 л., не можешъ да му вземешъ 7 л.

Д-ръ Д. Бурилковъ (р): Таксувана е рецептата, но тази рецепта не остава, тя изчезва.

Изтъкна се единъ аргументъ много сериозенъ. Задава се въпросъ: „Какво правите вие съ това предложение? Съ него вие, вмѣсто една аптека въ околийския центъръ правите да има две мизерни аптечки съ малкъ оборотъ и съ това вие ще влошите положението“. Е, г-да, елатъ до логическия край на вашето разсъждение. Ако вие поддържате, че една аптека, колкото е по-голяма, колкото по-голямъ оборотъ има, толкова по-евтини лѣкарства ще дава, дайте да имаме въ София само 2-3 аптеки. А, доколкото азъ зная, аптекитъ въ София сж 17-20. Следователно, азъ питамъ: защо въ София не направите да има 2-3 аптеки съ по-голямъ оборотъ, за да бъдатъ евтини лѣкарствата, а ни давате на всѣки 20 крачки аптека? И винаги аптекаритъ къмъ центъра се стремятъ. Защо? Защото законътъ има предъ видъ, между другото, да даде възможностъ на повече хора и на повече учреждения да иматъ въ района си аптека. Следователно, или трѣбва да вървимъ къмъ аптеки съ голѣмъ оборотъ въ градоветъ, или пъкъ трѣбва да дадемъ възможностъ и на други лица да иматъ свои аптеки.

Г. г. народни представители! Трѣбва да обърнемъ вниманието ви върху това, че въ защита интереситъ на аптекаритъ наистина се прекалява. Въ България отъ нѣколко години имаме санитарни магазини, въ които, обаче, не мо-

гата да се продават и най-елементарни нѣща, които не представляват никаква опасност. Рибеното масло, което не е лѣкарство, а храна, съ което въ севернитѣ страни хората си готвят манджи, това рибео масло не се позволява да се продава въ санитарнитѣ магазини, понеже тѣ ще го продават по-евтино, ще конкурират аптеките и ще застрашат интереситѣ на аптекаритѣ. Единъ аспириинъ го получавате безъ рецепта отъ всѣка аптека, но не можете да го получите отъ единъ санитаренъ магазинъ. Това — бихъ желалъ да обърна вниманието на г. министра — е една политика погрѣшна. По моето дълбоко убеждение, въ интересъ на населението е, всички ония лѣкарства, които се продават отъ аптекитѣ безъ рецепта, а по волята и по решението на клиента, да бѣжат допуститни за свободно продаване въ санитарнитѣ магазини. Това значи истинско приближаване на лѣкарствата къмъ населението. Нека бакалинитѣ въ село да има аспириинъ въ дюкяна си. Нѣма да отрови никого. „Дай ми аспириинъ“. — „На ти аспириинъ“. Тогава ще приближимъ лѣкарствата къмъ населението. А така, съ ограждане само известна категория хора да продават лѣкарства, нищо не ще постигнемъ.

Права е бележката на г. Фархи, че наистина днесъ аптекитѣ се комерсиализиратъ. Идва клиентътъ, иска лѣкарство и го получава направо отъ шкафа, безъ да е нужна нѣкаква подготовка на този, който го продава. Следователно, дава се възможност и на хора, които не сѣт компетентни като фармацевти, да продават аспирина, напр., на всички.

Г. Кантарджиевъ ни каза отъ тая трибуна, че той знаелъ кой сѣ истинскитѣ мотиви на това предложение. Той бѣше длъженъ, ако ги знае и ако тия мотиви сѣ противъ, обществения интересъ, да ги посочи. Г. Кантарджиевъ, обаче, не ги каза. Азъ съмъ подписалъ това предложение; азъ не зная да има нѣкой други мотиви отъ тѣзи, които сѣт изложени къмъ него, може би несъстоятелни. Но, г-да, ако ние търсимъ мотивитѣ на всѣко едно предложение, тогава да запитаме и г. Кантарджиева, какви сѣт неговитѣ мотиви, за да бѣде противъ предложението.

Нѣкой отъ мнозинството: Свещенъ егизъмъ! По-голямъ печалби!

Д-ръ Д. Бурилковъ (р): Не, азъ искамъ той да ни каже кои сѣт интимнитѣ му мотиви. — Не трѣбва, г. г. народни представители, да се ровимъ въ тая област, защото ние знаемъ, че въ Дания има много гнили работи. Не ровете тамъ. Има защитници и защитници на каузи — разни видове защитници. Затова по-добре е тоя въпросъ да се не повдига Ние знаемъ, че въ бюджетитѣ на разни заинтересовани дружества има неизвестни параграфи, параграфи съ специално назначение. Следователно да се не ровимъ тукъ. Ние сме тукъ достатъчно общественици и представители на своя народъ, за да не оценяваме мотивитѣ на едно или на друго, казани отъ единъ или отъ другъ интересъ, безспорно, и да вземемъ своето решение. Не подозирайте никого и недейте иска чрезъ такива подозрения да влияете върху съвѣстата на народното представителство.

Азъ приемамъ направенитѣ при дебатитѣ бележки, че текстътъ, който ние даваме въ предложението си, не е напълно точенъ и ясенъ и се налѣвамъ, че въ комисията той може да получи една по-точна и ясна редакция. Но смѣтамъ, по изложенитѣ отъ менъ мотиви, че съображенията на тия, които говориха противъ това предложение, сѣт несъстоятелни.

Ще моля г. министра на вътрешнитѣ работи да се съгласи и той съ настоящето предложение. (Рѣшомъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стояновъ.

П. Стояновъ (д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Законодателното предложение, което разискваме, прави извънредно голѣмо впечатление. Както виждате, то е сложено на днешенъ редъ като първа точка, а отъ друга страна, изредиха се достатъчно оратори, за да изяснятъ неговото съдържание и да взематъ становище по неговия смисълъ. Струва ми се, че то е достатъчно разяснено. Ако азъ взехъ думата, то е, за да поставя въпроса малко по-другояче като смѣтамъ, че, при новата постановка на въпроса, приемането на законодателното предложение ще може да стане безпрепятствено и съ общо съгласие.

Преди всичко, азъ имамъ пълно уважение къмъ аптекарското съсловие и зачитамъ неговата културна служба.

Следъ всички изпитания, които преживѣвъ нашата концессионна система отъ началото на санитарното ни законодателство до днесъ, аптекарското съсловие извърши своя вътрешенъ подборъ и начело на него заставаха действително не само културни и образовани хора, но и хора, които добре съзнаватъ своя общественъ дългъ въ плоскостта на постижението на общественото здраве у насъ. Но, успоредно съ това, ние всѣкога трѣбва да правимъ ревизия на основнитѣ положения на всѣки единъ законъ, а особено на такъвъ важенъ законъ, какъвто е законътъ за народното здраве, затова, защото обстоянитѣ се мѣняватъ и, при всѣка промѣнена обстановка, приложението на единъ принципъ може да покаже своитѣ дефекти и заедно съ това да наложи на законодателя да внесе съответнитѣ поправки. Така е въ случая и съ концессионната система. Азъ виждамъ — макаръ че не съмъ подписалъ предложението, но азъ го сподѣлямъ напълно — отъ мотивитѣ и отъ текста на предложението, че то има едно скромно намѣрение. Въ своитѣ основи концессионната система не се засѣга; следователно, онова положение, което има аптекарското съсловие, си остава. Вѣрно е това, което каза г. Еню Поповъ, че действително вече се оформяватъ новитѣ основи начала, върху които утре трѣбва да бѣде поставенъ законътъ за народното здраве. Измѣнена е обстановката изобщо. Понятията за народно здраве, за превантивна медицина, за евтина и достъпна аптекарска помощ, за повсемѣстно разпространение на агентитѣ на народното здраве — всичко това днесъ е съвършено промѣнено. Овази психология, която бѣше насадена, особено отъ режима, предшествувашъ днешното управление, е действително въ много отношениа днесъ вече ликвидирана. Общественията служба на лѣкаря, обществената служба на аптекаря е вече много по-засилена. Днесъ много по-голямъ искания сѣт отправени къмъ тѣзи два агента на народното здраве, отколкото всѣки другъ пътъ.

Въпросътъ, който засѣга предложението, е въпросъ много простъ. Касае се за евтини лѣкарства и то не повсемѣстно, при едно основно разколебание на аптекарската система, която имаме днесъ споредъ закона, но за една корекция за ония околнитѣ центрове, които взиматъ население по-голъмо отъ 5.000 души, но които, споредъ количеството на населението въ околията, представляватъ единъ конгломератъ, едно събиране на народъ, който има нужда отъ санитарна помощъ не по-малка, отколкото други околии, които иматъ, да кажемъ, сѣщо такова население, но иматъ повече аптеки, защото въ центъра на околията има повече отъ 8 или 10 хиляди души население.

Азъ наблюдавамъ това, което съществува въ моята избирателна околия. Въ Бѣлослатинската околия има три аптеки: въ града две — една частна, въ всѣко отношение много по-добре поставена, и успоредно съ нея друга, не по-малко добре наредена, общинска аптека — и трета една аптека има въ едно отъ голѣмитѣ села на околията. И, макаръ че участковитѣ лѣкари сѣт повече и при всѣки единъ участковъ лѣкаръ нѣма аптека, макаръ че има три аптеки за едно население отъ 80—90 хиляди души въ околията, достъпността на лѣкарствата, контролирането на службата и главно евтинията на лѣкарствата сѣт обезпечени. Всичко това, което се занесе тукъ по ведомоститѣ за задълженията на общинскитѣ аптеки къмъ аптекарската кооперация, нѣма абсолютно никакво значение, защото функцията, която има общинската аптека, и особено, когато има и една частна аптека, концессионна, е извънредно деликатна: освенъ че е въ помощъ на общината, да раздава евтини или безплатни лѣкарства, за които предвижда суми въ своя бюджетъ, но общинската аптека, отъ друга страна, строго съблюдавайки аптекарскитѣ такси, се явява въ поевтиняването на лѣкарствата единъ пионеръ незамѣнимъ. Но ще кажете, че това става за смѣтка на неплащане дълговетѣ, тъй като общинскитѣ аптеки не могатъ да се издѣлжатъ. Не е вѣрно това, г. г. народни представители! Сведенитая, които имамъ за почти всички общински аптеки, сѣт отъ съвършено друго естество. Общинскитѣ аптеки асѣл не могатъ да си поставятъ за задача да печелятъ; тѣ не могатъ да се развиватъ свободно съ пазара, а работятъ въ строгитѣ рамки на предвиджанитая на общинския съветъ. И, следователно, въ тия рамки извършвайки своята служба, ще трѣбва да се намѣри критериятъ — и тамъ е центърътъ на тежестята — за да направимъ своитѣ сѣждения за умѣтността или не на общинската аптека. Азъ не поставямъ тукъ въпросъ за ликвидация на концессионната система и въвеждането на обществената аптека — общинска или държавна. Тоя въпросъ не е поставенъ съ предложението и нѣма защо да си губимъ времето да разсѣждаваме по него; по него ще разсѣждаваме когато, както каза г. Еню Поповъ, ще

се постави на обсъждане общият въпрос за реформата на закона за народното здраве. И заради това, да се хвърля върху общинската аптека една такава буря от съмнение, съ едно пренебрежение да бъде тя третирана и да бъде такувана като предприятие, което е абсолютно дефицитно, това е свършено неправо, понеже това е единъ неправилен методъ, както азъ изложихъ.

Второ едно нѣщо. По отношение лѣкарствата, частната аптека всѣкога отива въ посоката на специалитетитѣ. Г. Фархи изнесе този въпросъ, но той не го разви; може би не е съгласенъ съ това и затуй не отиде докрай. Опасността, предъ която стои аптекарското съсловие днесъ, се заключава въ това, че то напуска аптекарския занаятъ, за да стане търговецъ и да търгува съ специалитети, а специалитетитѣ, г. Фархи, унищожаватъ медицинската помощъ за населението; специалитетитѣ правятъ чрезвичайно скѣпа медицинската помощъ и лишаватъ населението отъ възможностъ да се лѣкува.

Х. Фархи (д. сг): Не съмъ съгласенъ, г. професоре.

П. Стояновъ (д): Вие не сте съгласни — азъ съмъ напълно предварително убеденъ въ това — но съ менъ сѣ съгласни всички ония, които поддържатъ разбирането, че лѣкарствата и аптекарската помощъ трѣбва да бъде общедостъпна и да бъде по възможностъ евтина и въ известни случаи да бъде безплатна. Аптекарската и лѣкарската служба е обществена функция, тя не е търговска. А аптекарското съсловие, отивайки къмъ специалитетитѣ, именно отива въ тази посока — отклонява се отъ своята обществена функция и се изражда въ едно търговско съсловие.

Х. Фархи (д. сг): Позволете ми една минутка, за да бъдете уяснени по този въпросъ.

П. Стояновъ (д): Заповѣдайте.

Х. Фархи (д. сг): Единъ малък примѣръ ще ви дамъ. Аптекарската кооперация днесъ фабрикува тъй наречения родопиринъ, който замѣства аспирина. 20 таблетки родопиринъ ги получавате за 9 л. въ форма на специалитетъ. Ако лѣкарътъ предприе тия 20 таблетки въ форма на прахове, ще платите 18 л. — значи двойно. Та това не е така, г. професоре!

П. Стояновъ (д): Съгласенъ съмъ напълно, но тамъ е разликата, че аптекарската кооперация, фабрикувайки родопиринъ, ви предлага единъ препаратъ, освободенъ отъ тежеститѣ и рентата на патента аспирина „Байеръ“. Патентътъ аспирина „Байеръ“ има сѣщия химически съставъ като родопиринъ — сега химическия съставъ точно не мога веднага да ви го кажа.

М. Бойчиновъ (д. сг. Ц): Салицилова киселина.

П. Стояновъ (д): Понеже родопиринътъ има сѣщия съставъ, аптекарската кооперация си доставя праха отъ чужбина, фабрикува го на таблетки и излиза, че като търговецъ, аптекарската кооперация въ България е освободена отъ такситѣ на патента „Байеръ“ и го конкурира, защото Байеръ освенъ че взема цената на препарата, но взема и стойността и рентата на своя всемирно запазенъ патентъ. Нами е така, г. Фархи?

Х. Фархи (д. сг): Не бѣхъ разбранъ.

П. Стояновъ (д): Така е. Но тукъ има и другъ единъ елементъ. Стойността на лѣкарството не е станала по-голяма или по-малка, защото аптекарската кооперация предлага на населението аспирина въ формата на родопиринъ, но тя е освободена отъ единъ търговски елементъ — отъ стойността на всемирно запазенъ патентъ аспирина „Байеръ“. Това може да се нареди така съ всички лѣкарства, но това не измѣства въпроса. Това показва само, че въ случая се оперира съ по-евтинъ препаратъ-патентъ, отколкото съ по-скѣпия задграниченъ препаратъ. И това не е само единъ единственъ случай. Имаме и други такива случаи.

Х. Фархи (д. сг): Стотици случаи мога да Ви цитирамъ, г. Стояновъ.

П. Стояновъ (д): Вие знаете, че днесъ аптекаритѣ въ голѣмитѣ държави се стремятъ да си намѣрятъ единъ препаратъ-специалитетъ. Тѣ не се интересуватъ отъ правенето на лѣкарства. Всички базелски аптекари до единъ гледатъ да намѣрятъ единъ голѣмъ изобретателъ, който

да синтезира едно лѣкарство, тѣ да го патентиратъ повсемѣстно да го афиширатъ и рекламиратъ така, както знаятъ, и да се обърнатъ въ рентнери не само тѣ, но и децата имъ и внуцитѣ имъ. А това не е аптекарски занаятъ, г. Фархи. Аптекарскиятъ занаятъ е работата съ хавана и комбинирането на онова, което е предписано въ рецептата, за да се даде евтино лѣкарство въ момента, когато то ще е нужно. И затуй когато аптекарътъ ще се освободи отъ мечтата да стане рентниеръ, търговецъ, евентуално да стане собственикъ на единъ патентъ, тогава той ще стане функционеръ на общественъ интересъ и ще бъде заедно съ насъ въ полето на състезанието за осъществяването на тоя общественъ интересъ.

Ето защо, г. г. народни представители, за да се популяризира лѣкарствата, лѣкуването трѣбва да бъде освободено отъ специалитетитѣ. Това е доктрината и на нашето лѣкарско съсловие въ България, това е доктрината на лѣкарската кооперация — повсемѣстно въ европейскитѣ държави, където се следи да се дава евтина и достъпна медицинска и аптекарска помощъ.

Така като се третира въпросътъ, въ тая плоскостъ, ние има да разрешимъ единъ много простъ въпросъ. Той е въпросътъ: разрушава ли се общата система на аптечното дѣло, което имаме днесъ въ България, ако се допусне, въ съгласие съ това предложение, щото въ мѣста и съ подъ 5.000 души население, респективно съ население въ околията отъ 70 или 80 хиляди души, да има една нова аптека? Азъ мисля, г-да, че всѣки единъ, който милѣе за народното здраве и който има предъ видъ простата смѣтка, ще се обяви срещу монопола на една единствената аптека въ единъ градъ, въ единъ центъръ, защото една аптека фактически има монополъ, въпреки че тя е ограничена съ съответнитѣ такси и съ фармакопейта.

Х. Фархи (д. сг): Може и две дрогерии до нея да сѣ отворени.

П. Стояновъ (д): Нѣма да се впускамъ въ подробности, г. Фархи.

Х. Фархи (д. сг): Казвамъ само, че и две дрогерии може да сѣ отворени до нея.

П. Стояновъ (д): Откриването на две дрогерии отговаря на друго положение, което г. д-ръ Бурилковъ ви изложи. Вие тамъ нѣма да възразите, защото знаете положението много добре. То е така. Нѣщо друго къмъ това трѣбва да се прибави. Трѣбва да отдѣлимъ въпроса за аптеката въ София, въпроса за аптеката въ Русе, въпроса за аптеката въ Стара-Загора, която е по-друго заведение, отколкото аптеката въ Фердинандъ, отколкото аптеката въ Попово, аптеката, да кажемъ, въ единъ Брѣзникъ и т. н. Тукъ има разлика, г. Фархи. Разликата е огромна. Въ единия случай имате едно първостепенно заведение съ ангажиранъ капиталъ, съ единъ перфекциониранъ, подготвенъ персоналъ, подъ конкуренцията на близкитѣ аптеки и особено на тия въ периферията на града. А въ тия градове, за които е думата въ предложението, тамъ имате една аптека. Тамъ нѣмате изобилие на лѣкарства, тамъ имате всѣкога сравнително едно по-добро качество. Вие знаете, че и фармакопейта позволява единъ маржъ.

Х. Фархи (д. сг): Нищо не позволява.

П. Стояновъ (д): Моля, г. Фархи, да не влизаме въ подробности. Азъ мога да ви донеса доказателства. Но най-важното е, че преписитѣ, копията — това е една практика, която не се практикува, това е едно предписание, което не се изпълнява, и още повече, че въ това отношение маржътъ за тоя аптекаръ, за който е думата и за който се говори въ предложението, е извънредно голѣмъ.

Д-ръ Д. Бурилковъ (р): Специалитетитѣ нѣматъ такава.

Х. Фархи (д. сг): Иматъ. 30% върху костуемата цена, а се продаватъ съ 5%.

П. Стояновъ (д): Костуемата цена, обаче, се изчислява върху базата тамъ.

Х. Фархи (д. сг): По ценоразписа.

П. Стояновъ (д): Ценоразписътъ се прави по една база, а тая база не е пазарната цена на специалитета въ България, защото такива артикули не се произвеждатъ тукъ. Ценоразписътъ се прави, като се калкулира така, че се включватъ разносикитѣ, комисионата, застраховката и печалбата и на фабриканта, и на посредника, и на експедитора.

И. Ангеловъ (нар. л): И най-после опаковката.

П. Стояновъ (д): Да, и опаковката. Всичко това е калкулирано при определянето на цената, г. Фархи.

Х. Фархи (д. сг): Не остава, освенъ да се намали процентътъ. (Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя С. Даскаловъ)

П. Стояновъ (д): Но вие трѣбва да знаете, че когато се търгува въ малки количества, ценитѣ растатъ процентно много повече. Това е общо правило. Защо? За това, защото разностите ставатъ по-големи. Следователно, лѣкарствата, особено масово консумиранитѣ лѣкарства сѣ осъдени на повишение на ценитѣ.

М. Бойчиновъ (д. сг. Ц): Ако има две аптеки, тѣ ще правятъ сжщото. Бждете логични докрай.

П. Стояновъ (д): Забележете, г. г. народни представители, че ценитѣ, които сѣ турени въ аптекарския ценоразписъ, сѣ максималнитѣ цени. Тѣ сѣ ценитѣ, при които едно пълно задоволяване на всички елементи въ калкулацията е намѣрило своето разрешение. И заради това оня, който работи съ собственъ трудъ, конкурентнитѣ, вториятъ аптекаръ, който предложителитѣ искатъ, който ще работи въ едно по-малко помѣщение, който ще се ограничава въ допълнителнитѣ си разноски, той ще работи всѣкога по-евтино и заради това той ще калкулира всѣкога подъ ценитѣ, които сѣ опредѣлени въ ценоразписа. Това е общо правило. Нима вие не купувате тукъ, въ София, отъ най-големитѣ аптеки, централнитѣ, винаги подъ ценитѣ, които сѣ поставени въ ценоразписа? Г. Фархи! Това е общо явление. Тукъ, въ София, става конкуренция, а тамъ, въ провинцията, при една аптека, е изключена всѣкаква конкуренция. Е добре, втората аптека ще има тази функция: въ рамкитѣ на по-евтинитѣ надници, въ рамкитѣ на по-малкитѣ печалби, въ рамкитѣ на ограниченията, които ще си наложи, тя ще продава подъ ценитѣ, които сѣ въ ценоразписа, въ аптечната такса, ще продава по-евтино лѣкарствата. Ами това днесъ го правятъ, г. г. народни представители, даже общинскитѣ аптеки. Тѣ го правятъ даже въ най-голема степенъ, въпрѣки това, че трѣбва да работятъ, поради отчетностъ, по установени такси отъ Дирекцията на народното здраве. Тѣ даватъ и по-доброкачествени лѣкарства, и ги даватъ на по-низки цени и т. н. Ако това може да направи общинската аптека, то вториятъ частенъ аптекаръ ще го направи много по-лесно.

Тукъ нѣма нарушение, г-да, на основнитѣ принципи на днешния законъ за народното здраве. Ако даденъ градъ има повече отъ 5.000 жители, тогава въпросътъ за откриването на втора аптека се решава самъ по себе си, механически, защото това е предвидено въ закона. Корективътъ, който се внася съ настоящето предложение, това е населението въ околията, и този корективъ не отнема правата и възможноститѣ за сжществуването на една аптека; той отнема само монополното положение, което има единствениятъ аптекаръ. По-рано, когато лѣкаритѣ и фелдшеритѣ можеха сами да раздаватъ лѣкарства, монополътъ на единствения въ околийския центъръ аптекаръ не бѣше консолидиранъ; тогава имаше възможностъ да се замаляватъ ценитѣ на лѣкарствата и въ никой случай не можеше да се стигне до тѣхния максимумъ. Ами таксата „лаборумъ“, която е значителна, се изчислява процентно, ако бжде елиминирана или изчислена въ по-малкъ процентъ въ тая аптека, вие имате вече разрешенъ принципътъ за набавяне на по-евтини лѣкарства, което е една жизнена необходимостъ. Принципитѣ на закона, казвамъ, че се нарушаватъ.

Жизнена необходимостъ е, лѣкарствата да станатъ по-евтини, защото днесъ платежеспособността на населението е намалѣла до минимумъ. Днесъ не могатъ да се купуватъ и най-евтинитѣ лѣкарства. При крайнитѣ нужди, въ които е поставено населението да действува, законодателятъ трѣбва да му дойде въ помощъ. Тая помощъ се заключава въ приемането на законопроекта.

Дължни сме, г-да, и трѣбва да допустнемъ и втора аптека въ градове, които нѣматъ повече отъ 5.000 души население, но сѣ въ една околия, въ която населението надминава 70—80 хиляди души. По този начинъ ще бжде възстановено раздаването на лѣкарства на низки цени, което го имаше по-рано, само че ще бжде повѣрено не на лѣкари и фелдшери, а вече въ ржцетѣ на единъ аптекаръ, върху когото ще бжде упражняванъ на общо основание контролъ отъ страна на Дирекцията на народното здраве, а това значи, че на населението ще се даватъ не само евтини, но и доброкачествени лѣкарства.

Азъ ще гласувамъ за законопроекта, и моля всички вие да гласувате за него. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ С. Даскаловъ: Има думата народниятъ представител г. Георги Калъповъ.

Г. Калъповъ (д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Не щѣхъ да взема думата, ако преждеговорившитѣ не бѣха се нахвърлили върху мотивитѣ на законопроекта, единъ отъ носителитѣ на който съмъ и азъ, по най-жестокъ начинъ и едва ли не искаха да кажатъ, че това е една несериозна работа. Тѣ се силаеха да докажатъ тая несериозностъ, като преминаха презъ аптекарската кооперация, а вие, за да дойдемъ до този законопроектъ, преминахме презъ народа. (Нѣкои отъ мнозинството ржкоплѣскаха) Ние нѣма да разглеждаме смѣткитѣ на аптекарската кооперация — тамъ аптекаритѣ може да иматъ съ милиони борчове — но ние живѣемъ въ живота и знаемъ, че досега никой аптекаръ не е искалъ предпазенъ конкордатъ, досега никой аптекаръ не е фалиралъ, напротивъ, всички сѣ въ много добро положение.

М. Бойчиновъ (д. сг. Ц): Приказки!

Г. Калъповъ (д): Казвамъ, нахвърлиха се преждеговорившитѣ и едва ли не искаха да изкаратъ, че съ това законодателно предложение разрушаваме изцѣло концесионната система на аптекитѣ, установена въ закона за народното здраве. Ние твърдимъ, че такава помисълъ не сме имали, че ние съзнаваме, какво концесионната система, която е установена въ почти всички европейски държави, е най-добрата, и че ние не можемъ да я разрушаваме. И както сте прочели, въ нашето предложение ние казваме, че следъ думитѣ „по решение на аптечната комисија може да се обяви свободна концесия за аптека“ искаме да се прибавятъ думитѣ „или втора такава, ако една вече има“ въ община съ по-малко отъ 5.000 жители, ако въ сжщата има условия за сжществуването на такава.

Г. г. народни представители! Както казахъ, азъ не съмъ се интересувалъ отъ аптекарската кооперация и не съмъ разглеждалъ нейнитѣ смѣтки, ниго тефтеритѣ на аптекаритѣ, но азъ живѣя въ една околия — Фердинандската, където непосредствено съмъ наблюдавалъ мъжката на населението. Въ пазаренъ день, въ понеделникъ, населението отъ околнитѣ села дохожда въ града и отъ сутринъ до вечеръ то чака предъ аптеката, за да получи лѣкарства. Всички се натрупватъ само на едно мѣсто; и никой не може да ме увѣри че лѣкарствата които се даватъ на това население въ пазаренъ день, сѣ приготвени по всички правила на науката, когато предъ аптеката чакатъ натрупани 50—100 души. Това — за доброкачествеността на лѣкарствата.

Що се отнася до ценитѣ на лѣкарствата, азъ съмъ ималъ случай да го изпитамъ на гърба си. Аптекарътъ тамъ, въпрѣки че ми е приятелъ, съученикъ, въпрѣки че съмъ до него и на менъ ми е таксувалъ рецепти, когато съмъ оивалъ при него да ги изпълня, по 150 л., а въ родния ми градъ Враца — сжщата рецепта се таксува 130 л. Случвало ми се е да купя отъ тамъ малко пакетче памукъ за 5 л., а въ санитарния магазинъ — за 3 л.

Така че, като говоримъ въ мотивитѣ къмъ нашето предложение, че, ако има две аптеки, ценитѣ на лѣкарствата ще бждатъ урегулирани, ние изхождаме отъ това, че тѣ ще контролиратъ своитѣ цени. Но казва се, че въ закона за народното здраве сѣ предвидени институти, които контролиратъ таксуването на лѣкарствата и следятъ да не се вършатъ въ аптекитѣ недобросъвестни работи. Законътъ, г-да, е едно, но въ живота наблюдаваме друго.

Говора се тукъ, че Дирекцията на народното здраве провеждала една здравна политика. Азъ имамъ случай по-миналата година въ бюджетарната комисија да изтъкна тая политика. Тогава директорътъ на народното здраве представи Фердинандската болница, една малка болничка съ 30 легла, отъ второстепенна да стане третостепенна, когато въ Фердинандъ има 4 частни клиники и когато въ Берковица нѣма болница и населението отъ цѣлата Берковска околия идва на лѣчение въ Фердинандъ. И фактътъ, че и понастоящемъ въ Фердинандъ има 4 частни клиники, говори колко политиката на Дирекцията на народното здраве е целесъобразна и съобразна съ условията долу, въ народа.

Азъ изказвамъ тукъ своето възмущение отъ това, че въ Дирекцията на народното здраве на мене не се дадоха никакви сведения отъ началника на аптечния отдѣлъ за това, въ колко градове има по една аптека, въ колко по

две и по три аптеки, а на други лица, които сж преминали през аптекарската кооперация, сж били дадени такива сведения.

Н. Стамболиевъ (з): Това за сведение на г. д-ръ Кесковъ!

Г. Калповъ (д): Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че нашето предложение отговаря на голѣмитъ нужди долу, всрѣдъ народа. Не може въ една околия, съ центъръ гр. Фердинандъ, който има 7.200 души — говоря за нея, защото живѣя въ нея — да нѣма втора аптека, каквато, по силата на закона би имало, ако населението на града бѣше 7.500 души. Сега, по силата на това наше предложение, аптечната комисия може, при наличността на това реално условие, че не достигатъ нѣкакви си 200—300 души, да открие и втора аптека. Та ще се унищожи ли изцѣло принципътъ на концесионната система легналъ въ основата на закона за народното здраве, ако се открие и втора аптека? Понеже не достигатъ само 200—300 души до 7.500, колкото се изискватъ отъ закона, цѣла околия, съ 70.000 жители, ще стои съ една аптека. Ако въ тая околия съ 70 хиляди души жители следъ една-две години околийскитъ центъръ има точно 7.500 души жители, нѣма ли да се разруши тая система, която е била легнала въ закона за народното здраве? Имаме центрове на околии, въ които десетки или стотици жители не достигатъ до числото, нужно за отваряне на втора аптека. Ние даваме възможност на аптечната комисиия не да своеволничатъ, защото тя се състои отъ хора сериозни и тѣ ще разрешаватъ да се отваря втора аптека, щомъ има условия за такава.

Тая е била нашата мисълъ, това е било нашето желание, когато ние направихме туй предложение за допълнение на забележката къмъ чл. 257 отъ закона за народното здраве. Никакъвъ другъ помисълъ не сме имали. Не ни е въодушевявала завистъта, че нѣкой си билъ печелилъ, а другъ не печелилъ. Ние сме искали да може да се снабдява населението съ лѣкарства при евтини цени, да му се даватъ хубави лѣкарства, а сжщевременно да има контролъ и въ ценитѣ — който и самитѣ аптекари упражняватъ — а не да оставяме на чичо, който иде отъ село, да носи лѣкарствата на анализъ, защото болниятъ трѣбва да изпие тия лѣкарства и нѣма възможностъ тѣ да бѣдатъ подложени на контролъ.

Моля, прочее, да бѣде прието законодателното предложение така, както е направено. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ С. Даскаловъ: Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи и народното здраве.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Законодателното предложение, внесено по частна инициатива, възбуди тукъ много въпроси и даже внесе до известна степенъ страсть, която трѣбваше да бѣде избѣгната. Защото въпросътъ, който се слага тукъ за разглеждане, е единъ въпросъ, който изисква преди всичко едно хладнокрѣвно и обстойно разглеждане — безъ страсть, безъ голѣмо възбуждение. Но българскитъ Парламентъ често пѣти плаща данъ на своята страсть и затуй нѣкой пѣтъ той е свидетелъ на по-разпалени дебати, отколкото сж необходими.

Н. Пѣдаревъ (д. сг. Ц): Това става въ всички парламенти, не само въ българския.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Безспорно, това законодателно предложение се дължи на едни добри намѣрения. Тия намѣрения сж: да се даде възможностъ въ онѣзи околии, кѣдето населението се затруднява въ получаване на аптечна помощъ, да бѣдатъ отстранени тѣзи затруднения и да се създаде една по-голѣма леснота. Вносителитѣ смѣтатъ, че съ формулата, която тѣ предлагатъ, не само ще бѣде улеснено населението въ лесно снабдяване съ медикаменти, но сжщевременно ще бѣде реализирана и една взаимна контрола между две аптеки, а и населението само въ дадени случаи ще може да сравнява ценитѣ, по които му се даватъ лѣкарствата и, разбира се, отъ тамъ да си прави своитѣ заключения.

Н. Пѣдаревъ (д. сг. Ц): Да не се сведе и до конкуренция.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Моля. — Очевидно, за населението е едно удобство да има две аптеки, за да може, когато купува лѣкарства отъ едната аптека, да

сравнява ценитѣ на тая аптека съ ценитѣ на другата аптека и по такъвъ начинъ да провѣрва дали базата за изчисление на ценитѣ е обективна. Иначе населението по другъ начинъ не може да направи това сравнение. Контрола може да го направи единъ аптекаръ или единъ лѣкаръ, но единъ обикновенъ гражданинъ или селянинъ, който нѣма възможностъ да сравнява ценитѣ на две аптеки, не може да прави този контролъ. И въ това отношение, естествено, се оправдаватъ тия надежди, че, когато има втора аптека, ще може да има единъ, така да се каже, народенъ контролъ отъ самото население при плащането на лѣкарствата.

Но въ България, безспорно, има известни оплаквания на населението отъ аптекаритѣ. Това е понятно, защото нищо съвършено не може да има. Така, както се правятъ оплаквания и въ друго отношение, ще се правятъ оплаквания, и може би справедливи, и по отношение на аптекаритѣ. Трѣбва, обаче, да кажа, г. г. народни представители, че България, която е известна въ културния свѣтъ отъ освобождението до днесъ, че е страна, която е успѣла да въведе една отъ най-пригоднитѣ и най-добритѣ аптечни системи у насъ — въпрѣки че тукъ-тамъ могатъ да се констатираатъ известни злоупотрѣбления, известни произволи, въ известни аптеки, отъ страна на нѣкои аптекари — България, казвамъ, успѣ да даде едно правилно решение на този въпросъ. Азъ ще се обясня въ какво отношение бѣ постигнато това.

Главната задача, на която трѣбва да отговаря една аптека, е да бѣде създадена по начинъ, щото тя да представлява пълна гаранция за сигурностъ преди всичко на лѣкарствата. Въ една държава, кѣдето нѣкой, когато влѣзне въ една аптека и ще плати известна сума, не е гарантиранъ, че ще получи точно онова лѣкарство, което е предписано, което е необходимо за неговото изцѣряване, за неговото спасение — такава една държава, кѣдето има подобни аптеки, кѣдето се продаватъ произволни лѣкарства и не се дава пълна сигурностъ за тѣхъ, е една държава съ недобре наредени аптеки. Има държави, кѣдето свободата по отношение аптеки е по-голѣма, обаче — не знамъ какъ да обясня — тамъ може би тая свобода дава и по-малко злоупотрѣбления. Обаче има критици, които заявяватъ, че и въ тѣзи културни държави, кѣдето нѣма тая стегната система, каквато ние имаме, на добре уредени въ всѣко отношение аптеки, въпрѣки тѣхната култура и голѣмъ напредѣкъ, който проявяватъ, аптечното дѣло не е правилно, не е добре наредено. България въ това отношение е щастлива държава. Ние криво-лѣво можахме до този моментъ да създадемъ аптеки, въ които българинътъ, като влѣзе, общо взето, е сигуренъ, че ще вземе онова лѣкарство, което е предписано за неговата болестъ — точното лѣкарство. И това е най-голѣмото достоинство на системата, която сжществува у насъ. Защото, г. г. народни представители, ако ние се отклонимъ отъ сжществуващата система на закона, споредъ която, първо, ограничава се броятъ на аптеки, второ, сжществуването на една аптека е подложено не само на известенъ постояненъ контролъ, тя трѣбва да отговаря на известни опредѣлени въ закона условия — ако, казвамъ, се отклонимъ отъ тѣзи постановления на законодателството у насъ, ние тогава ще създадемъ възможностъ да никнатъ всѣкъде, когато трѣбва и когато не трѣбва аптеки, ще дадемъ възможностъ въ България да почне една неволяна конкуренция, въ която вече контролтътъ на санитарната властъ много малко може да навакса, а сигурно и послѣдствията ще бѣдатъ лоши за населението. Защото при такава една неволяна конкуренция не винаги ще имаме тая сигурностъ, която е необходима — когато се влѣзе въ една аптека, да се вземе точно онова лѣкарство, което е предписано. Тогава ние ще имаме основание да смѣтаме, че се конкуриратъ аптеки. И понеже конкуренцията въ това отношение може да бѣде много виртуозна, вие можете да имате, вмѣсто лѣкарства, всевъзможни сурогати, които никои не може да открие; болниятъ, който чака помощъ отъ лѣкарството, ще го вземе, обаче ще отиде на онзи свѣтъ, вмѣсто да му се помогне съ това лѣкарство, и ние, естествено, въ обществено отношение ще имаме много по-голѣми злини, отколкото сега можемъ да констатираме такива.

При този ефикаселъ, повсемѣстенъ контролъ отъ страна на държавата — защото аптеки сж подъ единъ много усиленъ контролъ на държавната властъ — при предвиденитѣ цени на лѣкарствата, които се нормиратъ отъ публичната властъ и при контрола, който тя упражнява върху тия цени; отъ друга страна, при непрекъснатото наблюдение на държавната властъ, дали всѣка една аптека отговаря на условията, които се предвиж-

да въ закона и за неспазването на които тя е отговорна — при всички тѣзи условия, при които сѫ поставени аптекитѣ у насъ, при българскитѣ условия, нашата аптечна система до този моментъ трѣбва да кажемъ, че е дала отлични резултати. Защото за насъ, като общественици, е важно да констатираме, че въ България, откакото тя съществува като свободна държава, ние имаме уредено аптечно дѣло, което дава възможност на българското население да бѣде лѣкувано целесъобразно, рационално, съобразно съ медицинската наука и съобразно предписанията на лѣкаритѣ. Но, естествено, тая система, колкото и да е добра, има си и своитѣ недостатѣци; може да има и злоупотрѣблениа, срещу които ние сме длѣжни да се боримъ. Една празнота, едно неудобство, което е свързано съ съществуващата система, се визира отъ този законопроектъ и се иска да бѣде отстранено. То ще бѣде отстранено, като се турятъ втори, паралелни аптеки въ известни градски центрове.

Г. г. народни представители! Предложението е, така да се каже, много общо редактирано. Казва се: тѣзи градове, които иматъ поль 5.000 жители; значи, и кждето има 1.000 души население, пакъ може да се открие втора аптека и пр. и пр. Не се казва, напр., населението да бѣде отъ 5.000 до 7.500 души, а е приета една формула много неопредѣлена, много разтеглива и която същевременно може въ известни случаи да даде нѣкои много неправилни резултати.

Редакцията, безспорно, е дадена само за да може да се постави въпросътъ на разглеждане, да се обсъди. Може би, ще се клаузира нѣщо друго, за да могатъ да бѣжатъ отстранени и нѣкои неудобства, които биха се явили въ даденъ центъръ. Защото, г. г. народни представители, ако въ всички околийски градове ние докараме, покрай тѣзи аптеки, които съществуватъ, и втори аптеки, отъ една страна, ние можемъ да прогонимъ временнитѣ аптеки, които всетаки сѫ по-близо до населението и даватъ възможностъ за една по-бърза аптечна помощ на самото население, а, отъ друга страна, можемъ да създадемъ много неблагоприятни условия, въобще, за аптекитѣ, защото това съществуване на двойни аптеки може да породи ницахъ къмъ злоупотрѣблениа, къмъ фалшификация, къмъ пролаване медикаменти не такива по качество, каквито трѣбва да бѣдатъ продавани. Въ всѣки случай, всички тѣзи въпроси ще се обсъдятъ въ комисията.

Азъ моля народното представителство да гласува по принципъ законопроекта и да го изпратимъ въ комисията. Тамъ народното представителство ще има възможностъ да се освѣтли. Азъ ще извикамъ и компетентни лица отъ Дирекцията на народното здраве да дадатъ освѣтления предъ г. г. народнитѣ представители и, следъ като ги чуятъ, комисията ще вземе съответното решение.

Н. Стамболиевъ (з): Обезателно д-ръ Кесяковъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Когото искате, г. Стамболиевъ.

М. Бойчиновъ (д. сг. Ц): Стамболиевъ ще викаме! Д-ръ Кесяковъ не е компетентенъ!

Н. Стамболиевъ (з): Точно него искамъ да викаме.

Подпредседатели: { **Н. ШОПОВЪ**
 { **СТ. ДАСКАЛОВЪ**

Секретари: { **С. П. ЛОЛОВЪ**
 { **Д. ТОТЕВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**

М. Бойчиновъ (д. сг. Ц): Д-ръ Кесяковъ не е компетентенъ — ти си компетентенъ!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: За да не се обвиняваме по този въпросъ, че се изнасятъ пристрастно известни данни, ще вземемъ данни отъ компетентнитѣ лица. Това е единъ технически въпросъ, г. г. народни представители; това е единъ въпросъ за народното здраве, за аптечната помощ и т. н. И едно освѣтление на народното представителство, поне въ комисията, ще е отъ голѣма полза, за да можемъ да вземемъ едно правилно становище. Ние ще си вземемъ решението преди всичко като общественици, защото нашата задача, между другото, е, като използваме сведенията на науката, на техниката и на практиката, същевременно да бѣдемъ полезни и на народа, който ни е изпратилъ тукъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Н. Пѣдаревъ (д. сг. Ц): Сега не можемъ да гласуваме, защото нѣма кой да гласува.

М. Бойчиновъ (д. сг. Ц): Кои ще гласуватъ? Нѣма кворумъ. Колко души присѣствуватъ?

Отъ мнозинството: Има кворумъ.

Председателствувашъ С. Даскаловъ: Които г. г. народни представители приематъ на първо четене законопроекта за допълнение на забележката къмъ чл. 257 отъ закона за народното здраве, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Моля да вдигнемъ заседанието, защото ние тази вечеръ имаме министерски съветъ. Моля следното заседание да бѣде утре съ следния дневенъ редъ:

Одобрение предложениа:

1. За одобрение подписания въ Прага на 29 августъ 1933 г. договоръ за търговия и корабоплаване между България и Чехославия.

2. За одобрение подписаната въ Анкара на 21 декември 1933 г. българо-турска търговска спогодба.

Второ четене законопроектитѣ:

3. За бюджета, отчетността и предприятията.

4. За общественото подпомагане.

5. Одобрение предложението за одобрение на подписания въ София на 23 септември 1933 г. протоколъ за продължение на договора за неутралитетъ, помирение, съдебно уреждане и арбитражъ между България и Турция.

Н. Пѣдаревъ (д. сг. Ц): А интерпелациитѣ, г. министре?

Председателствувашъ С. Даскаловъ: Които приематъ това предложение на г. министра, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 19 ч. 45 м.)